

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Rusko-čínské vztahy po rozpadu SSSR-konfliktní
témata**

Dagmar Janků

Plzeň 2012

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Mezinárodní vztahy a východoevropská studia

Bakalářská práce

**Rusko-čínské vztahy po rozpadu SSSR-konfliktní
témata**

Dagmar Janků

Vedoucí práce:

PhDr. Magda Leichtová, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2012

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval(a) samostatně a použil(a) jen uvedeníh pramenů a literatury.

Plzeň, červenec 2012

.....

Poděkování:

Chtěla bych poděkovat vedoucímu této bakalářské práce PhDr. Magdaleně Leichtové, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady a připomínky při konzultacích a za celkově dlouhodobou přínosnou pomoc.

Dagmar Janků

SEZNAM ZKRATEK

APEC	Asijsko-tichomořská hospodářská spolupráce
ASEAN	Sdružení států jihovýchodní Asie
BRIC	Ekonomické seskupení Brazílie, Ruska, Indie a Číny
CBTIC	Příhraniční průmyslový komplex
CNPC	China National Petroleum Corporation
ESPO	East Siberia Pacific Ocean
EU	Evropská unie
G20	Sdružení 20 ministrů financí a guvernérů centrálních bank nejvyspělejších států světa
KOGAS	Korea Gas Corporation
NDRC	Národní Rozvojová a Reformní komise
OSN	Organizace spojených národů
PLA	Čínská Lidová osvobozená armáda
SNS	Společenství nezávislých států
ŠOS	Šanghajská organizace spolupráce
TNK-PB	Tjumenskaja Něžtjanaya Kompanija / British Petroleum
WTO	Světová obchodní organizace

OBSAH

1 ÚVOD.....	1
2 ENERGETICKÁ PROBLEMATIKA	4
2.1 Vztahy Ruska a Číny po rozpadu SSSR	4
2.2 Vztahy Ruska a Číny po nástupu V. Putina.....	6
2.3 Střední Asie	8
3 RUSKO-ČÍNSKÁ SPOLUPRÁCE V RÁMCI MEZINÁRODNÍCH ORGANIZACÍ.....	14
3.1 Šanghajská organizace spolupráce (ŠOS).....	17
3.2 Asijsko-pacifická oblast.....	18
3.3 Asijsko-tichomořská hospodářská spolupráce (APEC).....	19
3.4 Organizace spojených národů (OSN)	19
4 PROBLEMATIKA ČÍNSKÉ MIGRACE.....	24
5 HRANIČNÍ SPORY	29
6 RUSKO-ČÍNSKÁ SPOLUPRÁCE VE VOJENSKO-BEZPEČNOSTNÍ OBLASTI	32
7 ZÁVĚR.....	38
8 POUŽITÉ ZDROJE	42
9 RESUMÉ	51
10 PŘÍLOHY.....	53

1 ÚVOD

Tato bakalářská práce se zabývá rusko-čínskými konfliktními vztahy po rozpadu Sovětského svazu.

Rusko-čínské vztahy se zrodily v 50. letech 20. století, kdy SSSR uznal Čínskou lidovou republiku již druhý den po jejím vzniku. V roce 1950 obě země uzavřely spojeneckou smlouvu, která měla trvat po dobu třiceti let, ale již během Korejské války se začaly projevovat rozdílné názory obou stran. Vzájemné spory se snažil po Stalinově smrti urovnat N.S. Chruščov, ale nakonec stejně vyvrcholily díky rozporům v přístupu k socialismu a mezinárodním vztahům. Jednalo se především o nesouhlas Číny s Chruščovovou kritikou Stalina a na straně druhé nesouhlas SSSR s čínskou politikou velkého skoku. Poslední pohnutkou k sovětsko-čínské roztržce byla Velká proletářská kulturní revoluce v Číně, kdy byla Sovětská komunistická strana označena za zrádce a spojence Západu, přičemž čínská strana začala vznášet vůči SSSR územní nároky a v roce 1969 došlo k ozbrojeným střetům na řece Ussuri. I přes uklidnění vztahů téhož roku došlo k normalizaci sovětsko-čínských vztahů až ke konci 80. let. Kromě několika ozbrojených střetů na rusko-čínských hranicích znamenala tato roztržka také významný posun v čínské zahraniční politice, kdy Čínská lidová republika navázala diplomatické vztahy se Spojenými státy americkými. Devadesátá léta lze charakterizovat jako období opětovného sblížení, na jehož konci stojí vytvoření Šanghajské organizace spolupráce. Ve 21. století nastala nová etapa rusko-čínských vztahů, kdy se obě země snaží nalézt společná témata spolupráce, aby se zamezilo v budoucnu konfliktům.

Od narovnání vztahů mezi Ruskem a Čínou došlo v posledních dvaceti letech k velikým změnám. Od stabilizace vztahů za M. Gorbačova ke konci sovětské éry, přes velmi rychlý rozvoj ve vojenské a politické sféře k demonstrování strategického partnerství obou států v roce 2001 (Horák, Karásková, 2011: 115). Rozvinutí rusko-čínské spolupráce zapříčinilo i proklamované strategické partnerství z roku 2001 a zejména vyřešení dlouholetého hraničního sporu v roce 2004 a

stanovení průběhu hraniční linie v roce 2008 po celé délce 4300 km.¹

V této práci jsou popsány sektory, ve kterých je možné nalézt největší konfliktní potenciál ve vztazích Ruska a Číny. Tato problematika je poměrně rozsáhlá a proto zaměřím svou pozornost konkrétně na energetickou problematiku, rusko-čínskou spolupráci v rámci mezinárodních organizací, problematiku čínské migrace na ruském Dálném východě, hraniční spory a vojensko-bezpečnostní spolupráci.

V první části této práce popíši energetickou problematiku, kde vztahy Ruska a Číny lze označit za soupeřivé. Hlavní příčinou jejich soupeření je snaha o zisk vlivu ve Střední Asii a snaha koupit a prodat energetické suroviny za co nejpříznivější cenu.

Ve druhé části práce se zaměřím na spolupráci na půdě mezinárodních organizací. V tomto sektoru je možné nalézt nejužší spolupráci, zejména na půdě OSN, ale také soupeření a snahu o získání největšího vlivu na půdě Šanghajske organizace.

Třetí kapitola přibližuje aktuální problém rusko-čínských vztahů a to problematiku čínské migrace směřující na ruský Dálný východ a Sibiř, protože tyto oblasti mohou být v budoucnosti hlavním zdrojem případné rusko-čínské roztržky.

Čtvrtá kapitola se věnuje problematice hraničních sporů. Jedná se o dlouholetý spor mezi Ruskem a Čínou, který byl vyřešen až v roce 2008. Počátky tohoto konfliktu je možné hledat již v roce 1689, kdy byla podepsána první z tzv. nerovných smluv mezi Ruskem a Čínou. K eskalaci sporů došlo až v roce 1969, kdy se odehrály ozbrojené střety na řece Ussuri. Tento konflikt byl ukončen až o bezmála čtyřicet let později, tedy v roce 2008, kdy byl stanoven průběh hraniční linie o délce 4300 km.

Pátá a zároveň poslední kapitola se věnuje vojensko-bezpečnostní spolupráci mezi Ruskem a Čínou. Počátek této spolupráce je možné pozorovat od 90. let a od roku 2007 lze sledovat začínající snahu Číny o osamostatnění se v této oblasti.

Ve své práci jsem vycházela z česky, anglicky a rusky psané literatury a několika ruských a anglických internetových zdrojů. Cenným zdrojem pro moji práci

¹Radio Free Europe/ Radio Liberty. 14.10. 2008 *China Says Russia Deal Example for World*. (<http://www.rferl.org/articleprintview/1329685.html>, 31.5.2012)

byla kniha *Rusko-čínské vztahy a EU: potenciál spolupráce a konfliktu* od S. Horáka, I. Karáskové a kol. Zde jsem našla spoustu cenných informací pro veškerou problematiku mé práce. Dalším primárním zdrojem byl článek od R. Weitze *Why Russia and China Have Not Formed an Anti-American Alliance*. V článku od N. Xiaoquana *Siberia and the Russian Far East in the 21 st Century: Partners in the „Community of Asia“* je popsán čínský postoj k čínské migraci na ruský Dálný východ a Sibiř což bylo pro tuto práci také velikým přínosem a v neposlední řadě také článek od M. A. Alexseeva *Chinese Migration into Primorskii Krai: Economic Effects and Interethnic Hostility*, kde nalezneme cenné informace o čínské migraci na ruský Dálný východ.

2 ENERGETICKÁ PROBLEMATIKA

2.1 Vztahy Ruska a Číny po rozpadu SSSR

Cílem této kapitoly je zejména popsání úsilí obou zemí o získání vlivu ve Střední Asii a snahy koupit či prodat energetické suroviny za co nejpříznivější cenu. Dále bych se ráda zabývala vyjednáváním mezi Ruskem a Čínou o vzájemné spolupráci a obchodování. Rusko usiluje o získání dominantní role v postsovětském prostoru a v této roli se často uchyluje k tvrdému postupu, jenž klade důraz na všestranné využití potenciálu, který Rusku poskytuje ropa a plyn. Tyto dva surovinové zdroje jsou oblastí, kde může Rusko vystupovat vůči světu jako vyspělý hráč. Čína však tuto ruskou roli odmítá akceptovat (Horák, Karásková, 2011: 117).

Ruská energetická politika je nepředvídatelná, což brání investicím v oblasti výroby energie a dopravy. Zásahy státních společností brání ruským soukromým společnostem v dokončení svých plánů na zvýšení dodávek energetiky do Číny a energetické projekty se opožďují kvůli sporům o čistě obchodní záležitosti. Největším problémem je zde financování projektů. Rusko si opakovaně stěžovalo, že Čína nechce platit tržní ceny za energie a vzrůst vzájemné nedůvěry tak je často hlavní příčinou problémů v rusko-energetických vztazích. Rusko se bojí stoupajícího čínského vlivu a bezpečnostní politika tedy ovlivňuje i ekonomické otázky. Na druhé straně nerozhodnost ruských činitelů napomohla k čínské podezřívavosti, zda protější strana je schopna zrealizovat dohodnuté obchodní plány (Routava, 2011: 53). Pro Rusko je energetika jedním z hlavních nástrojů zahraniční politiky a z toho důvodu vláda vytváří rostoucí státní kontrolu. Cílem těchto kroků je z energetiky získat co nejvyšší zisk, proto Rusko zvyšovalo ceny za dodávky surovin. Záměrem Číny byla naopak koupě ropy za co nejnižší cenu. Navíc i přes vzrůstající dovoz ropy spoléhala na domácí zdroje, protože se obávala závislosti na dovozu ropy.² (Caruso, 2003: 13).

V období 90. let měla vliv na jejich vztah i cena světové ropy, která byla hlavní

²Blank, S. : 2006. Carnegie Endowment for International Peace. *Can Anyone Save This Marriage? Russo-Chinese Energy Relations*. (<http://www.carnegieendowment.org/2006/05/25/can-anyone-save-this-marriage-russo-chinese-energy-relations/2i5>, 14.3. 2012)

příčinou rozkolu v čínském a ruském přístupu k energetickým projektům. Snížené ceny ropy a poptávky po ní proto donutily Rusko vyhledávat potencionální spotřebitele a otevírat nové energetické projekty, které by tyto ztráty vyrovnaly. Čína, jejíž poptávka nabírala vzrůst a jež se na počátku 90. let stala importérem ropy, se nabízela jako ideální volba. Překážkou se však jevila neexistující energetická infrastruktura a ropa tak byla transportována železniční dopravou a navíc v malém množství³(Downs, 2010: 147).

I přes stoupající import ropy se Čína soustředila na rozvoj vlastních ložisek ropy a budování domácí energetické infrastruktury. Ropná produkce v té době klesala a příčinou byla malá naleziště ropy a plynu, která jsou vzdálená ekonomickým centřům, navíc je ekonomicky náročná její produkce. Dalším faktorem nerozhodnosti Číny byl nedostatek regulovaného plynařského a ropného systému. Ceny plynu jsou v současné době udávány sítí lokálních regulací. Vláda sice již vytváří nový legální rámec pro tento sektor, ale jedná se o pomalý proces. Posledním důvodem čínské nerozhodnosti byl chaotický politický vývoj, vznik a rozpouštění jednotlivých ministerstev nebo jejich plná absence, jež se podepsaly na celkovém charakteru sektoru a roli centrální vlády (Jánská, 2010: 37-53).⁴

V roce 1994 Rusko nabídlo Číně vybudování společného ropovodu a v roce 1997 10% podílu ve společnosti Russia Petroleum za účelem posílení energetických interakcí. Čína neměla zájem o finančně náročnou výstavbu infrastruktury, jelikož měla přístup k levnější ropě na mezinárodních trzích, a tak tuto nabídku neakceptovala (Downs, 2010: 152-154).

Rusko ve vyjednávání nepolevilo a nabídlo Číně vybudování plynové infrastruktury a iniciovalo jednání o možnosti výstavby plynovodu z naleziště v Kovyktě, které bylo pod správou TNK-PB (Tjumenskaja Něžtjanaja Kompanija/ British Petroleum)⁵. TNK-BP měla do Číny transportovat plyn z Kovykty v Irkutsku. Čína opět s touto nabídkou nesouhlasila, a to zejména kvůli snaze získat ruský zemní plyn za výhodnou cenu a nechotě platit podobnou cenu jako státy EU.

⁴ Rusko po roce 2000 dokázalo energetické odvětví konsolidovat a posilovat moc centrální vlády. Naopak čínská vláda díky slabšímu institucionálnímu základu nebyla schopna ztracený vliv ovlivnit. (Blank, Chow, Kuchins . 2006. Carnegie Endowment-For international peace. *Can Anyone Save This Marriage: Russo-Chinese Energy Relations*. (<http://www.carnegieendowment.org/2006/05/25/can-anyone-save-this-marriage-russo-chinese-energy-relations/2i5>, 14. 3. 2012)

⁵ Ruská ropná společnost.

Nechtěla také investovat do finančně náročné infrastruktury. Dalším důvodem byla nízká poptávka, která by nedosahovala navrhované kapacity plynovodu a také nedůvěřovala ruskému energetickému sektoru a jeho stabilitě (Downs, 2010: 156).

2.2 Vztahy Ruska a Číny po nástupu V. Putina

Kromě amerického rozpínání ve Střední Asii, vztahy mezi Čínou a Ruskem po roce 2000 ovlivnily další dva významné faktory, jimiž byly nástup V. Putina k moci a rostoucí cena ropy.⁶

Plynovod Kovykta byl hlavním tématem vyjednávání Ruska a Číny již od poloviny 90. let. V roce 2003 se Russia Petroleum disponující právy na rozvoj Kovykty (její majoritní vlastníkem je TNK-BP), Čínská státní ropná společnost China National Petroleum Corporation (CNPC) a jihokorejská společnost Kogas dohodly na plynovodu z tohoto naleziště, který měl vést přes území Číny do Jižní Koreje.⁷

Vzhledem k výnosnosti Kovykty se Rusko snažilo získat vysoký podíl z jeho produkce. Během jednání mezi TNK-BP a CNPC Gazprom využitím svého vlivného postavení blokoval výstavbu plynovodu i práva TNK-BP na vývoz plynu do zahraničí. Spory trvaly až do roku 2010, kdy TNK-BP souhlasila s prodejem části svého podílu Gazpromu.⁸

V tomtéž roce byla uzavřena dohoda mezi Čínou a Ruskem o výstavbě plynovodu, který by spojoval naleziště na západní Sibiři se Západovýchodním plynovodem v Číně. Počátek výstavby byl plánován na rok 2011 a zprovoznění na rok 2015.⁹

Dalším předmětem jednání byly rozhovory o ropovodu z ruských východních teritorií (Sibiř) do oblasti severovýchodní Asie mezi Ruskem, Čínou, Jižní Koreou a

6 Ruská energetická politika vrátila Rusko na post mezinárodních vztahů a do středu pozornosti nejvýznamnějších světových aktérů.

7 Fieldes N. 2007. redOrbit BC CELDES. *Kovykta Gas Field Stake to Gazprom*. (http://www.redorbit.com/news/business/978057/bp_cedes_kovykta_gas_field_stake_to_gazprom/, 14. 3. 2012)

8 J. Bachman. 2010 Reuters com. *Russian court declares TNK- BP's Kovykta insolvent*. (<http://uk.reuters.com/article/2010/10/19/uk-russia-tnk-bp-idUKTRE6911B320101019>, 26. 2. 2012)

9 J. Bachman 2010 Reuters com. *Russia to build new gas pipeline to China*. (<http://www.reuters.com/article/2010/09/29/russia-china-gas-pipeline-idUSLDE68S02820100929>, 26. 2. 2012)

Japonskem, které probíhaly již od 90. let. V roce 1998 Jukos a CNPC postoupily do hlubší fáze vyjednávání o výstavbě ropovodu z Angarsku ve východní Sibiři do Daqing v severovýchodní Číně (Sevastyanov 2008: 40-41).

V roce 2001 Rusko a Čína potvrdily podpisem *Smlouvy o dobrém sousedství a přátelské spolupráci* dosavadní návrhy a stanovily kapacitu plánovaného ropovodu 30 miliard tun ročně se zprovozněním od roku 2010. V roce 2002 předložil Transneft návrh vést trasu nikoliv do Číny, ale do Nachodky na pobřeží Japonského moře. Tato trasa byla preferována z politického důvodu. Trasa do Nachodky byla také a logisticky výhodnější. Nachodka otevírá zároveň možnost přilákání celého asijsko-pacifického trhu k odběru ruské ropy. Vznikl by vývoz nejen do Číny, ale i do Japonska, Jižní Koreje a jihovýchodní Asie (Lo, 2004: 302-303).

Jukos¹⁰ prosazoval původní trasu do Daqing, jež byla z ekonomického hlediska výhodnější. Tato trasa by vytvořila z Číny monopolního odběratele, který by mohl považovat snížení cen a její narůstající politická a ekonomická moc vyvolávala v Rusku neklid. Po roce 2004¹¹ Transneft navrhl kompromis, na který přistoupilo Japonsko i Čína, který spočíval ve vybudování hlavní trasy ropovodu z ruského Tajsetu přes Skovorodino do přístavu Kozmino jihovýchodně od Nachodky a zároveň i v konstrukci větve ze Skovorodina do Daqing. Tento kompromis byl odsouhlasen (Itoh, 2010: 10).

První část hlavní větve ropovodu East Siberia Pacific Ocean (ESPO) do Skovorodina byla zahájena v roce 2006 a dokončena byla v roce 2009. Druhá část prodlouží úsek ze Skovorodina do oblasti Kazmina a její zprovoznění je plánováno na rok 2014. ESPO je snahou Ruska o diverzifikaci dodávky ropy na východ (Christie, Francois, 2010: 40). Během výstavby tohoto ropovodu Rosněft blokoval dodávky ropy do Číny. Výstavba na čínské trase byla pozastavena a v roce 2006 Rosněft oznámil, že bude dodávat ropu čínským směrem až po dokončení první fáze projektu (Itoh, 2010: 10).

Vlivem ekonomické krize v roce 2009, která postihla ruský energetický sektor se Číně otevřela cesta k urychlení tohoto procesu. Čínská banka pro rozvoj poskytla ruské státní společnosti Rosněft půjčku ve výši 15 miliard dolarů na rozvoj těžby. Společnosti Transneft zajišťující provoz ropovodů poskytla půjčku ve výši 10 miliard

¹⁰ Bývalá ruská ropná společnost.

¹¹ Tehdy byl Jukos v. Putinem odstraněn.

dolarů na stavbu větve do Číny. Tímto krokem dosáhla přednostní výstavby čínské větve před dokončením hlavní trasy.¹² Téhož roku byla výstavba ropovodu Skovorodino–Daqing zahájena a projekt byl zprovozněn v roce 2011 (Routava, 2011: 52).

Na počátku roku 2011 Čína a Rusko otevřely společně již zmíněný ropovod ESPO a Rusko může tímto ropovodem dodat Číně až 30 milionů tun ropy ročně. V příštích dvaceti letech by mělo do Číny putovat asi 15 milionů tun ropy za rok a Čína za dodávky zaplatí 25 miliard dolarů v čínských obligacích. Do tohoto roku se většina ruské ropovodné sítě nacházela v oblasti západní Sibiře a dodávky směřovaly na západ. Tento ropovod je signálem, že Rusko to myslí s diverzifikací svých odběratelů vážně a jeho zájem o asijské trhy stoupá. Jeho úplné dokončení se plánuje na rok 2014, jeho délka by měla dosáhnout 4 700 kilometrů.¹³

2.3 Střední Asie

Tento region je další oblastí, kde můžeme sledovat soupeření Číny a Ruska. V roce 2001 se Rusko a Čína staly spojenci v rámci boje proti terorismu v této oblasti (Grošelj, 2009: 16). To dočasně zmírnilo soupeření o tuto oblast. Je důležité podotknout, že přítomnost Spojených států amerických ve Střední Asii sblížila Čínu a Rusko (Horák, 2008: 23).

Vzestup ceny ropy na přelomu století, který byl zapříčiněn vpádem Spojených států amerických do Afghánistánu v roce 2001, a válkou v Iráku v roce 2003, považovala Čína za ohrožení svých zájmů. Proto pro ni vzrostl význam Střední Asie, která může zabezpečit dodávky surovin, aniž by byla závislá na zprostředkovatelích. Čínské firmy se tak pustily do investic v oblasti těžby energetických surovin, hlavně v Kazachstánu a Turkmenistánu. Čína poskytuje také investice do lokální infrastruktury a na jiné projekty, díky nimž je považována za štědrého a otevřeného partnera. Tyto granty a investice Rusko poskytuje jen v omezeném množství (Horák,

¹² Wöstmann, A.: 2009. Alexander's Gas and Oil Connections. *China and Russia sign 25-len loan-for-oil deal*. (<http://www.gasandoil.com/news/russia/669a22f8571ac8b261db6b19f7bde6ee>, 17. 2. 2012)

¹³ *Russia expands oil deliveries outsider of Europe*. 2011 S. Sinico Deutsche Welle. (<http://www.dw.de/dw/article/0,,14747000,00.html>, 21. 2. 2012)

Karásková, 2011: 75). Tato skutečnost zapříčila vznik začínající rivality mezi Ruskem a Čínou.

Zatím zprovozněná spojení Střední Asie a Číny v potrubní přepravě narušují ruský monopol jen minimálně, a to na místech nenarušujících smluvené dodávky mezi Ruskem a středoasijskými zeměmi. Přestože Rusko přišlo o privilegium na import středoasijských energetických surovin, zůstává stále nejvýhodnějším partnerem a občas i jediným. Například pro Turkmenistán je Rusko klíčovým partnerem a má smluvně zajištěnou větší část turkmenské exportní produkce. Konkrétně Gazprom disponuje významným vlivem na místní elity díky zkušenostem z vyjednávání s turkmenskou vládou. Stěžejním kontraktem pro tyto vztahy je *Dohoda mezi Turkmenistánem a Ruskou federací o spolupráci v plynárenství z 10. dubna 2003* a na ní navazující konkrétní smlouva mezi Gazpromem a Turkmenněftgazem (Horák, Karásková, 2011: 75-78).

Rusko také využívá k prosazení své ropné politiky úplatky, díky nimž moc na snižování a zvyšování sazeb na platby za zprostředkování ropy a taky moc politickou. Navíc má výhodu díky stávající infrastruktuře, jejíž rekonstrukce vyjde v případě realizace levněji než výstavba zcela nových potrubí.¹⁴

Jako příklad politické moci a hrozby lze uvést příklad dohody mezi Ruskem a Turkmenistánem. V roce 1992 byla podepsána dohoda o dodávkách turkmenského plynu do Ruska a dohoda o zabezpečení dodávek dalšího plynu na Ukrajinu. Po podepsání této dohody Rusko zastavilo v roce 1993 příjem turkmenského plynu na export do zemí mimo SNS. Na toto konto Turkmenistán zastavil dodávky plynu Ukrajině, která nebyla schopna plyn platit. Na obnovení dodávek mělo Rusko zájem, protože pro něj byla důležitá otázka exportu ruského plynu přes ukrajinské území. Gazprom nákupem turkmenského plynu pro ruský trh za vnitroruské ceny získával větší kapacitu pro vlastní vývoz. Rusko stále kontroluje kapacitu turkmenského vývozu plynu (Horák, 2008: 160-163).

K upoutání středoasijských zemí k Rusku napomohl také skandál, kdy Uzbekistán utnul kohoutky s plynem Kyrgyzstánu, údajně za rostoucí dluh, který Kyrgyzstán Uzbekistánu nezaplatil. Z toho důvodu se Kyrgyzstán ještě více zaměřil na Rusko. Zásluhou kyrgyzské potřeby ruských hospodářských investic, může Rusko

¹⁴ Fishelson J. 2007. the School of Russian and Asian Studies. *Hrom the Silk Road to Chevron: The geopolitics of Oil Pipelines in Central Asia*. (http://www.sras.org/geopolitics_of_oil_pipelines_in_central_asia, 31.3.2012)

v Kyrgyzstánu těžit z levné pracovní síly a z blízkosti odbytíšť v Kazachstánu. (Horák, 2008: 112).

První významné počátky kontaktů Číny se zeměmi Střední Asie lze pozorovat již ve druhé polovině 90. let. Tehdy CNPC v roce 1997 zakoupila práva na průzkum a těžbu kazašských ropných polí Džanadžol a Kenkijak v rámci společnosti Aktjubinskmunajgaz¹⁵ a zejména Uzen, jež je považován za nejlepší naleziště Kazachstánu (Smil, 1998: 944). CNPC také koupila největšího producenta ropy v Kazachstánu - Petrokazachstan. Čína se podílí i na těžbě ropy z největšího kazašského naleziště Kašagan. Proto mezi lety 2004-2006 čínské společnosti ovládly třetinu ropných zásob Kazachstánu (Horák, Karásková, 2011: 75-76).

V roce 1997 Čína a Kazachstán podepsaly dohodu o vybudování ropovodu. Tento ropovod měl být dlouhý minimálně tři tisíce kilometrů. Studie byla zahájena, ale nakonec od ní bylo před ukončením upuštěno. Příčinou pozastavení tohoto projektu byla patrně neochota nebo neschopnost Kazachstánu se zavázat k dlouhodobým dodávkám značného množství ropy. Hlavním problémem byla otázka, zda bude tento ropovod rentabilní. Navíc se Rusko obávalo vzrůstajícího vlivu Číny na Sibiři a dávalo najevo neochotu otvírat jí své surovinové zdroje, protože to považovalo za ohrožení svých strategických zájmů. Kazachstán také naléhal na navrácení 1/3 KazMunaiGas¹⁶ od Číny jako součást dohody PetroKazachstanu.¹⁷ Zásluhou rostoucí čínské snahy po nových energetických zdrojích se rozrostlo pěstování hospodářských vztahů ve Střední Asii. Na druhé straně stál Kazachstán, který měl zájem nové trhy pro své obrovské zásoby ropy a Čína se jevila jako jeden z nejslibnějších trhů.¹⁸ Proto byl ropovod z Kazachstánu do oblastí severozápadní Číny dokončen v prosinci 2005 (Rybář, 2005: 109-110).

První část plynovodu pokračuje z Atasu v centrálním Kazachstánu do Alashankou, v západní čínské provincii Sin-ťiang. Odtud vede plynovod na čínské území k rafinérii Dushanzi, také v Sin-ťiang. Výstavba první části ropovodu

¹⁵ Kazašská státní společnost.

¹⁶ Kazašský plynárenský podnik, v roce 1997 byla realizována privatizace v plynárenském a ropném sektoru země a část akcií odkoupila čínská CNPC, KazMunajGaz. *Chronologija*. (<http://www.kmg.kz/about/history/chronology/>, 31.3.2012)

¹⁷ Fishelson J. 2007. the School of Russian and Asian Studies. *From the Silk Road to Chevron: The geopolitics of Oil Pipelines in Central Asia*. (http://www.sras.org/geopolitics_of_oil_pipelines_in_central_asia, 31.3.2012)

¹⁸ MacWilliam, I.: 2004. BBC. *Kazakhs plan China oil piperin* (<http://news.bbc.co.uk/2/hi/business/3514925.stm>, 6.2.2012)

Kazachstán - Čína trvala od září 2004 do prosince 2005. Podpisem dohody o tranzitu ropy mezi Ruskem a Čínou se k tomuto plynovodu připojili ruští exportéři Rosněft' a Gazprom Něft'. Díky tomuto ropovodu Čína získala vlivem rostoucí poptávky po ropě možnost jejího dovozu přes potrubí Kazachstánu od stabilního partnera bez pomoci dalších prostředníků a bez problematiky tranzitu ropy po moři.¹⁹

Také rusko-kazachstánské vztahy v oblasti plynařském sektoru jsou důležité. Pro Rusko je důležitý transport zemního plynu z pole Karačaganak na sever do ruského Orenburgu. Sem bude transportován plyn z pole Karačaganak a ročně půjde asi o 14 miliard metrů krychlových plynu. Rusko dosáhlo své účasti na těžbě tohoto plynu nátlakovou politikou, kdy hrozilo omezením přístupu k exportním trasám v Kazachstánu, aby získalo podíl na hlavních energetických projektech. V roce 1995 tato taktika získala ruskému Gazpromu asi 15% v polích Karačaganak. Tyto obstrukce způsobily pokles produkce kazašského plynu ze 4,2 milionů krychlových metrů v roce 1991 na 2,5 miliardy krychlových metrů v roce 1995. Tento stav byl potvrzen podpisem smlouvy v roce 2002 mezi Ruskem a Kazachstánem, díky níž investuje Gazprom s kazachstánskou společností KazMunaiGaz na 500 milionu dolarů do modernizace a oprav kazachstánské plynové sítě (Hodač, Strejček, 2008: 242-245).

Další boj o středoasijské surovinové zdroje probíhá v Turkmenistánu. Tato oblast je sférou soupeření Ruska a Číny od roku 2007, po smrti turkmenského prezidenta Nijazova. Čína zde začíná být považována za stejně významného hráče jako Rusko (Routava 2011: 50).

Jednou z hlavních alternativ exportu středoasijského (hlavně turkmenského) plynu od konce roku 2009 je potrubí z Turkmenistánu do Číny. Myšlenka plynovodu z Turkmenistánu do Číny se zrodila již v roce 1994 během návštěvy předsedy čínské Státní rady L. Pchenga, který hovořil o „projektu století“ a „plynové a ropné Hedvábné stezce“. Průlomem v jednání o tomto projektu se stala návštěva S. Nijazova v Pekingu v roce 2006. Tehdy byla podepsána smlouva o konkrétních termínech a objemu dodávek. Tímto plynovodem by měla Čína importovat asi 30 - 40 miliard metrů krychlových ročně. Na rok 2010 byla smluvená dodávka asi 10 miliard

¹⁹ Kulikov, S., Sergejev, M.: 2007. *Nezavisimaja gazeta. Rossijsksja neft' potečet v Kitaj mimo železnoj dorogi...po kazachstanskoj trube.* (http://www.ng.ru/economics/2007-11-27/4_oil.html, 16.3.2012)

metrů krychlových plynu, objemy dodávek se mají zvyšovat na 40 miliard metrů krychlových v roce 2013.²⁰ Čína tímto demonstrovala vyjednávací schopnosti i materiální zabezpečení k dohodě s jednotlivými zeměmi na projektech ve společném zájmu. Tento projekt zatím neohrožuje export z Ruska. Ruské firmy i vedení reagovaly na otevření plynovodu pozitivně a pragmaticky dojednaly s turkmenským prezidentem obnovení dodávek plynu (Horák, Karásková, 2011: 78-79).

V roce 2009 rovněž začala výstavba plynovodu z Turkmenistánu do Číny, která by během příštích 30 let měla dodávat 40 miliard metrů krychlových středoasijského plynu ročně.²¹ Ve sféře jaderné energetiky se Rusko pokouší těžit z plánů Číny na intenzivní rozvoj této oblasti, proto během návštěvy D. Medveděva v Číně v roce 2008 byla podepsána dohoda o poskytnutí ruské pomoci při obohacování uranu pro čínské jaderné elektrárny ve výši 1,5 miliard dolarů (Horák, Karásková, 2011: 99).

Také pro Rusko je Turkmenistán stále klíčovou oblastí, i když od konce roku 2009 není exkluzivním partnerem. Rusko má smlouvou zajištěnou větší část exportní produkce. V květnu 2007 byla podepsána deklarace rozšiřující export středoasijského plynu do Ruska. Díky níž měla proběhnout rekonstrukce a zvýšení kapacity stávajícího systému plynovodů ze Střední Asie do Ruska a výstavba nového plynovodu po východním pobřeží Kaspického moře z Turkmenistánu přes Kazachstán do Ruska s napojením na ruský systém plynovodů.²² Realizace Kaspického plynovodu, tak jako rozšíření sítě Střední Asie-Centrum, zaostává a v lednu 2011 byl projekt oficiálně pozastaven (Horák, Karásková, 2011: 78).

Je vhodné na tomto místě zmínit, že v květnu tohoto roku Turkmenistán odsouhlasil nabídku Afghánistánu o dodávkách plynu. Jedná se o snahu Turkmenistánu diverzifikovat vývoz plynu od ruského vlivu. Turkmengaz podepsal kupní smlouvu s pákistánským Inter State gas Systems²³ a indickým State-run utility

²⁰ Grozin, A.: 2009. *CentrAzija. Zapusk gazoprovoda v Kitaj-éto udar po ebergetičeskim proektam Zapada v Central'noj Azii. Jevrazijskij dom.*

(<http://www.centrasia.ru/newsA.php?st=1260978240>, 17.2.2012)

²¹ CNPC. 2008. *Central Asia- China Gas Pipeline.*

(http://www.cnpc.com.cn/en/aboutcnpc/ourbusinesses/naturalgaspipelines/Central_Asia%EF%BC%8DChina_Gas_Pipeline_2.htm, 31.3.2012)

²² U.S. Energy Information Administration. 2012. *Country Analysis Brief. Turkmenistan.*

(<http://www.eia.gov/countries/cab.cfm?fips=TX>, 17.2. 2012)

²³ Pákistánský státní plynárenský podnik.

²⁴Gail a chce se tak osvobodit od závislosti na exportu plynu do Ruska. Turkmenistán bude dodávat plyn do Pákistánu a Indie potrubím, které povede přes Afghánistán.²⁵

V této kapitole je možné sledovat soupeření mezi Ruskem a Čínou o vliv ve Střední Asii. Rusko zde stále zůstává klíčovým partnerem, ale Čína začíná být také důležitým spoluhráčem v tomto regionu. Zatím zprovozněná spojení ze Střední Asie do Číny narušují ruský import jen částečně. Nelze opomenout dlouhé váhání Ruska kvůli výstavbě ropovodu ze Sibíře do Číny.

²⁴ Indický plynárenský podnik.

²⁵ Gart, M: 2012. Reuters.com. *UPDATE 2- Turkmenistan agrees trans-Afghan pipeline gas deals.*
Dostupné na: (<http://www.reuters.com/article/2012/05/23/gas-turkmenistan-idUSL5E8GN2F120120523>, 7.6.2012)

3 RUSKO-ČÍNSKÁ SPOLUPRÁCE V RÁMCI MEZINÁRODNÍCH ORGANIZACÍ

Na půdě mezinárodních organizací pojí Čínu a Rusko snaha vyrovnávat se dominanci Spojených států amerických v mezinárodních vztazích. K této užší spolupráci napomohly znesvářené vztahy mezi Spojenými státy a Čínou z roku 1999, kdy Spojené státy americké bombardovaly během války v Kosovu několik soukromých subjektů čínského velvyslanectví v Bělehradu (Weitz, 2003: 53).

Rusko a Čína udržují strategickou koordinaci a podobné pozice v globálních otázkách, zejména v Radě bezpečnosti OSN, a to hlavně v rámci reforem globálního hospodářského řízení, zabezpečení dodávek energie, v napětí na Korejském poloostrově, íránské jaderné otázky a otázky Afghánistánu. Intenzivní komunikace probíhá i na půdě dalších mezinárodních organizací: G20, ŠOS, APEC, ASEAN a země BRIC.²⁶

O spolupráci Ruska a Číny vypovídá návštěva čínského prezidenta H. Jintaa v roce 2007 v Rusku, kdy byly deklarovány hlavní body budoucího vývoje vzájemných vztahů. Oba státy se dohodly na rozvoji bilaterálních politických vztahů a posílení vzájemné podpory, na interakci v humanitární oblasti, rozvoji vědeckého a technologického partnerství, posilování výhodných ekonomických vazeb, podpoře kulturní a zdravotní péče a posílení vzájemné spolupráce na mírových a bezpečnostních tématech na bilaterální a multilaterální úrovni a rozvoj cestovního ruchu v oblasti výměn mládeže.²⁷ Blízkost přístupů k mezinárodním otázkám umožňuje realizace *Smlouvy o dobrém sousedském přátelství a spolupráci*, která byla podepsána Ruskem a Čínou 16. července 2001 (Titarenko, 2007:16).

Tato smlouva nezavazuje Rusko a Čínu ve formální vojenskou alianci a ke společné obraně, ale některé ze slibů se k formě vojenské aliance přibližovaly, protože obě země byly ochotné omezit vliv Spojených států amerických ve Střední Asii. V Rusku panuje obava z prozápadní vlády v Pobaltí, Gruzii a na Ukrajině a Čína

²⁶ BRIC je alternativou G8, jedná se o zájmy zemí, které nejsou zahrnuty do západních struktur. Chtějí využít zkušeností ze ŠOS.

²⁷ Prezident Rossii. 2007. *Zajavlenija dlja pressy po itogam rossijsko-kitajskich peregovorov*. (http://archive.kremlin.ru/appears/2007/03/26/2122_type63377type63380_120805.shtml, 27. 2. 2012)

má zase strach z vlivů Spojených států amerických v Indii a v Japonsku. Rusko je ale znepokojené stoupající čínskou mocí a rychlým tempem její modernizace, a proto ji začíná považovat za potencionálního protivníka. Z tohoto důvodu nebylo ochotné se zavázat k výstavbě plynovodu ze Sibiře na severovýchod Číny.²⁸ Tato neochota napomohla k navýšení napětí v jejich vztazích. Rusko má také obavy z čínského demografického nárůstu na ruském Dálném východě, který by mohl vést ke zvýšení jejího vlivu. Tyto faktory slouží k omezenému strategickému partnerství (Carlson, 2007: 169-172).

O chodu zmíněné dohody vypovídá i fungování hlasování Rady bezpečnosti OSN,²⁹ kde se často opakuje model čínského následování ruského postoje v otázce Sýrie a v jiných projednávaných otázkách. Tyto situace se opakují z důvodu jejich neformální dohody o hlasování v Radě bezpečnosti. Čína tak navazuje na ruský postoj, pokud se jedná o otázky, které nejsou v rozporu s jejími zájmy. Na oplátku počítá s ruskou podporou v otázkách východní Asie.³⁰

Toto partnerství lze přirovnat k partnerství z rozumu. Zásadně se liší jejich pohledy na svět a vzájemná očekávání. To jim sice nebrání ve spolupráci v některých oblastech, ale je do určité míry omezené. Rusko tímto partnerstvím vyvažuje strategickou a normativní vládu Spojených států amerických v mezinárodních vztazích. Oproti Rusku však Čína nejeví zájem o nahrazení Spojených států na postu globální velmoci. Toto partnerství také legitimuje domácí a zahraniční politiku V. Putina a posiluje vyjednávací pozici se Západem, ať už v energetickém vyjednávání s EU, nebo v rozhovorech o protiraketové obraně se Spojenými státy americkými. S Čínou na své straně se cítí schopné prosazovat jako globální velmoc. Čína naopak potřebuje Rusko k bránění svých ekonomických a bezpečnostních zájmů ve Střední Asii. Rusko se ale obává, že Čína se pokusí zneužít bývalé země SSSR, nebo zpochybní jeho vedoucí úlohu ve Střední Asii (Lo, 2004: 304). Toto partnerství je založeno na principu „vzájemného pohodlí“, které oba partneři maskují vznešenými veřejnými prohlášeními o vzájemném partnerství uvnitř

²⁸ Viz předchozí kapitola.

²⁹ Viz podkapitola OSN.

³⁰ Grove, T: 2012. Reuters. com. *Russia turns east to embrace looming China*. (<http://www.reuters.com/article/2012/06/05/uk-russia-china-east-idUSLNE854002201206059.6.2012>)

rámcových dohod.³¹

O nejistých vztazích Ruska a Číny vypovídají společné kulturní roky. Poprvé se odehrál kulturní rok prostřednictvím Ruského roku v Číně a probíhal od března 2006 do listopadu 2006. Před zahájením této události navštívil V. Putin Čínu a tato návštěva měla demonstrovat sílu čínsko-ruského partnerství. Ukázalo se však, že partnerské země sdílejí rozdílný názor na spolupráci. Těsně před jeho návštěvou proběhly na domácí čínské půdě diskuze o rusko-čínské spolupráci v oblasti energetiky a vojenských vazeb. Národní Rozvojová a Reformní komise (NDRC) oznámila, že nebyla spokojená s úrovní rusko-čínské spolupráce v oblasti energetiky, protože není vidět žádný pokrok. Během návštěvy Putina bylo sice podepsáno 22 dohod o spolupráci, ale opět se nejednalo o konkrétní dohody.³² Vyvrcholením této události bylo prosincové vydání kritického článku v čínském časopisu *People's Daily* bývalým guvernérem Přímořského kraje Je. Nazdratenkem o podceňování čínské expanze na Dálném východě a zavádění diskriminační politiky proti čínskému lidu, ale i přes tuto aféru kulturní roky pokračovaly dále. Na počátku Roku Číny v Rusku v lednu 2007 vznikly v Rusku nové předpisy zakazující v zemi zahraniční obchodníky. S odkazem na nová nařízení o zákazu cizinců Rusko požadovalo v zemi o 40% méně zahraničních obchodníků. Od 1.dubna byly cizinci zcela zakázáni.³³ Jelikož se v Rusku nacházelo nejvíce Číňanů, Moskevský televizní program v soukromém vlastnictví Ren TV zavtipkoval, že Rusko slaví Čínský rok bez Číňanů.³⁴ I přes tyto nepříjemnosti se obě země rozhodly tyto akce zopakovat a to v roce 2009 a 2010.³⁵ Díky proklamovanému úspěchu těchto kulturních programů se tato událost koná opět v tomto období, kdy se koná Ruský rok v Číně a v roce 2013 Čínský rok v Rusku. V červnu tohoto roku se představitelé obou zemí dohodli na

³¹ Lo, B. 2012. *The New York Times A Partnership of Convenience*.
(http://www.nytimes.com/2012/06/08/opinion/a-partnership-of-convenience.html?_r=1&pagewanted=all, 8.6.2012)

³² G. Christoffersen 2009. *Oxford Journals Russia's breakthrough into the Asia-Pacific: China's role*.
(<http://irap.oxfordjournals.org/content/10/1/61.full>, 12.6.2012)

³³ Viz kapitola č. 4.

³⁴ G. Christoffersen 2009. *Oxford Journals Russia's breakthrough into the Asia-Pacific: China's role*
(<http://irap.oxfordjournals.org/content/10/1/61.full>, 12.6.2012)

³⁵ Prezident Rossii. 2008. *Obraščenje k čitateljam izdanija, priuročennogo k pervomu vizitu Prezidenta Rossii Dmitrija Medvedeva v Kitajskuju Narodnoju Respubliku*.
(http://archive.kremlin.ru/appears/2008/05/23/1526_type63382_201197.shtml, 29.2. 2012)

další spolupráci v oblasti cestovního ruchu a mediální spolupráce. Dále chtějí navýšit bilaterální vztahy a sociální základ pro rozvoj vzájemné kulturní spolupráce.³⁶

3.1 Šanghajská organizace spolupráce (ŠOS)

Rozvoj Šanghajské organizace spolupráce je pokusem o vytvoření čínsko-ruského „kondominia“ ve Střední Asii jako protiváhy rozrůstající se přítomnosti Spojených států amerických v tomto regionu.³⁷

Přístup jednání Ruska v této organizaci je ovlivněn úvahou, že bude vystupovat v jakémkoliv svazku Čínou jako slabší hráč, proto podporuje také Organizaci smlouvy kolektivní bezpečnosti, která demonstruje úspěšné integrační uskupení na území postsovětského prostoru.³⁸ Ačkoliv Rusko podporuje Organizaci smlouvy kolektivní bezpečnost, usiluje o posílení své pozice při vyjednávání s Čínou uvnitř ŠOS. V rámci ŠOS Rusko sleduje své bezpečnostní a prestižní zájmy a hhápe ji jako nástroj udržení vlivu ve Střední Asii, hlavně kvůli posilování americké přítomnosti v regionu (Horák, Karásková, 2011: 39).

V roce 2003 po nástupu Ch. Ťin-tchaa do funkce prezidenta se politika v ŠOS stala jednou z regionálních priorit Číny. Čína chápe organizaci jako prostředek stabilizace svých západních hranic, který má bránit státům Střední Asie v poskytování útočiště skupinám, které destabilizují situaci v Sin-tiangu. ŠOS je také důležitá jako nástroj ekonomické spolupráce (Yu, 2005: 236).

Na schůzce předsedů vlád členských zemí v roce 2003 Čína navrhla vytvoření zóny volného obchodu. Její ekonomický potenciál mnohonásobně převyšuje možnosti ostatních členů organizace a Čína tak demonstruje svůj pohled na uskupení: Čína+všechny ostatní země. Rusko naopak považuje organizaci za formát Rusko+Čína + ostatní země (Horák, 2008: 63).

Vzájemnou spolupráci Ruska a Číny v této organizaci lze pozorovat na

³⁶ Admin 6. 2012. *Sino-* Russian joint statement, said it would cut border military force. Military of China, force cement. (<http://www.9abc.net/index.php/archives/79883>, 8.6.2012)

³⁷ Cutler, R., M. 2004. CentralAsia-CaucasusInstituteAnalyst *The Shanghai Cooperation Organization moves into first gear*. (http://www.robertcutler.org/blog/2004/03/the_shanghai_cooperation_organ.html, 6.3.2012)

³⁸ Kaczmarzki, M.: 2007. Central Asia-Caucasus Institute Analyst. *Russia attempts to limit Chinese influence by promoting CSTO-SCO cooperation*. (<http://www.cacianalyst.org/?q=node/4716>, 20. 2. 2012)

společných cvičeníh pod názvem Mírová mise. Scénáře se většinou zaměřují na boj proti terorismu, vysvobozování rukojmích a nastolení pořádku (Fůs, 2010: 48). Poslední Mírová mise se konala v červnu tohoto roku v Tadžikistánu a byla zaměřena na testování nové metody odstranění nelegálních ozbrojených skupin. Je nezbytné dodat, že Čína během této mise převzala vůdčí roli v bezpečnostní dimenzi.³⁹

3.2 Asijsko-pacifická oblast

Zájmy Číny a Ruska se střetávají také v asijsko-pacifické oblasti. Rostoucí prosperitu této oblasti by Rusko rádo využilo, a proto se soustředí na Čínu, jako vstupní bránu do tohoto regionu. Čína se ale nechce angažovat ve prospěch Ruska v regionu, který považuje za oblast svých zájmů (Horák, Karásková, 2011: 40).

Také ropovod Angarsk-Nachodka byl považován za možnost otevření cesty k asijsko-pacifickému trhu, tato cesta otevřela cestu k vývozu ruské ropy nejen do Číny, ale i například do Japonka. Rusko by se zde tímto vývozem etablovalo na post vlivného hráče.⁴⁰ Rusko se chce bránit čínskému obsazení, jež dominuje v severovýchodní Asii hlavně na Korejském poloostrově (Lo, 2004: 304).

Je zřejmé, že úzká regionální spolupráce mezi Ruskem a Čínou je omezená. Šanghajská organizace spolupráce je jediný případ, kdy se jejich vztahy mohou dále rozvíjet. Jako příklad úskalí společného čínsko-ruského postupu lze uvést situaci na Korejském poloostrově, kdy se obě země účastní šestistranných rozhovorů o severokorejském jaderném programu. Rusko udržuje dobré kontakty se severokorejským vedením, ale Čína dává najevo, že KLDK spadá do její sféry vlivu a i ochota se o ní dělit s jinými aktéry má své limity (Horák, Karásková, 2011: 41).

Společným zájmem Ruska a Číny bylo zlepšení severokorejské situace. V letech 2002 až 2003, kdy se Spojené státy americké bránily proti severokorejskému režimu hrozbami mezinárodních sankcí, Rusko odmítlo obnovit sovětsko-korejské

³⁹ McDermott, R: 2012. The Jamestown Foundation. *China Leads SCO Peace Mission 2012 in Central Asia*. (http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=39538&tx_ttnews%5BbackPid%5D=7&cHash=050da53cde0010fd8e708309632518d1, 24.7.2012)

⁴⁰ Viz předchozí kapitola.

přátelství o vzájemné pomoci z roku 1961 a sestavilo jen nový dokument o přátelství a dobrém sousedství. K získání Číny jako nejvýznamnějšího spojence Severní Korey napomohly finanční problémy Ruska, když v roce 1996 začalo do Jižní Koreje dodávat obranné zbraně na pokrytí dluhů, které zdědilo z doby SSSR. Odpovědí Číny bylo, že nemá v plánu dodávání braní na obranu, a stala se tak nejvýznamnějším severokorejským spojencem (Weitz: 2003, 50-51).

Rusko nebylo začleněno do šestistranných rozhovorů z důvodu přátelství, ale na základě pokusu o jaderné vyjednávání se Severní Koreou. Toto zapojení musela Čína akceptovat a vzdát se ambicí na vyjednávací roli.⁴¹ Během přípravných rozhovorů se Rusko a Čína shodly, že hlavním cílem je odstranění jaderného programu s poskytnutím bezpečnostních záruk pro Severní Koreu. V roce 2005, během 4. kola vyjednávání, byla Čína vyjednávacím prostředníkem a dohodla vzdání se vývoje jaderného programu Severní Koreou, výměnou za poskytnutí lehkovodního jaderného reaktoru od Spojených států amerických. Před druhou jadernou krizí byla tato dodávka odmítnuta. Rusku se nelíbil pasivní postoj, který během tohoto vyjednávání muselo zaujmout, ale dosáhlo alespoň uspokojení v podobě amerického souhlasu s čínskou mírovou dohodou. I přes opakované výhrůžky mezinárodními sankcemi provedla Severní Korea v roce 2006 zkoušku jaderné rakety. Rusko zarazila informace, že na tuto zkoušku byla upozorněna jen Čína, a to 25 minut před odpálením. Nejenže Čína zastínila Rusko ve vztazích se Severní Koreou, ale ta se ukázala jako klíčový hráč v asijsko-pacifickém regionu. Navíc je Čína hlavním obchodním partnerem Severní Korey (Buszynski, 2010: 276-278).

3.2.1 Asijsko-tichomořská hospodářská spolupráce (APEC)

S asijsko-pacifickým regionem je spojena i Asijsko-tichomořská hospodářská spolupráce. Tato organizace je v tomto období aktuálním tématem vzhledem k nastávajícímu ruskému hostování zářijového summitu ve Vladivostoku, a to zejména kvůli víře Ruska, že tímto summitem získá v asijsko-pacifické oblasti větší

⁴¹ Podle dalšího zdroje v roce 2003 Čína uspořádala třístranný summit s účastí Spojených států a Severokorejské republiky a Rusko pozvánku nedostalo (Yu, 2005: 237).

vliv.

O vliv v této oblasti usiluje Rusko již od 90. let 20. století, kdy se v roce 1990 stala Čína vstupní bránou pro Rusko do tohoto regionu. Rusko tedy potřebovalo partnera s vlastní legitimní politikou a vojenskou přítomností v Asii a Tichomoří a snažilo se rozšířit svoji pozici v tomto regionu pomocí rusko-čínského strategického partnerství. V roce 1994 ruský ministr zahraničí navštívil Čínu, aby ji požádal o pomoc s integrací do této oblasti. Po krátkém vyjednávání Čína souhlasila.⁴²

Avšak Čína přikládala menší význam k rusko-čínským vztahům v Asii a Tichomoří. Je více zaměřená na vztahy se Spojenými státy americkými, Japonskem, Jižní Koreou a členskými státy APEC. Také se domnívala, že může těžit z pozice odběratele surovin z ruského Dálného východu, a to díky nízké ruské pozici v asijsko-pacifickém regionu, protože nemá jinou možnost než s ní nadále spolupracovat.⁴³

Rusko od členství v APEC očekává snížení závislosti na Číně. Čína naopak očekává od ruského členství a předsednictví na summitu APEC vyřešení rusko - čínských integračních problémů a tvrzení, že hospodářská provázanost se sousedními zeměmi (zejména s Ruskem) jsou neslučitelná.⁴⁴

Před nadcházejícím summitem ve Vladivostoku vydal ruský národní výbor APEC v roce 2011 zprávu o nové strategii Ruska v Pacifiku. Podle této strategie Rusko brzdí v rozvoji v regionu neznalost asijské politiky, neboť Čína je pro Rusko hrozbou a ne partnerem. Rusko tak podceňuje její perspektivní vývoj. Problémem jsou také vzájemné obchodní investice. Rusko sice dodává Číně dřevo a další suroviny, ale zpětné vazby jsou malé, a to nejen s Čínou ale i dalšími členskými zeměmi APEC. Z tohoto důvodu Rusko vytvořilo projekt *Sibiř*, podle kterého by se Rusko spojilo se zahraničním kapitálem a technologiemi nejen z Číny, ale i z Japonska, zemí EU, Jižní Koreje a členských zemí APEC. Cílem tohoto projektu je

⁴² G. Christoffersen 2009. Oxford Journals *Russia's breakthrough into the Asia-Pacific: China's role*. (<http://irap.oxfordjournals.org/content/10/1/61.full>, 12.6.2012)

⁴³ G. Christoffersen 2009. Oxford Journals *Russia's breakthrough into the Asia-Pacific: China's role*. (<http://irap.oxfordjournals.org/content/10/1/61.full>, 12.6.2012)

⁴⁴ G. Christoffersen 2009. Oxford Journals *Russia's breakthrough into the Asia-Pacific: China's role*. (<http://irap.oxfordjournals.org/content/10/1/61.full>, 12.6.2012)

potlačit stoupající čínský vliv na východ od Uralu.⁴⁵ ⁴⁶

3.3 Organizace spojených národů (OSN)

Spolupráci Ruska a Číny lze také sledovat na půdě OSN. Příčinou této spolupráce byla problematika Iráku a Balkánu a snaha tlumit sebevědomé postavení Spojených států amerických v mezinárodním systému (Trenin, 2002: 6).

Společný postup v rámci OSN lze sledovat během hlasování ve Valném shromáždění. Analýza hlasování tohoto orgánu od P. Ferdinanda ukazuje během posledních čtyř desetiletí, že mezi zeměmi existuje silný vztah zájmů. Během let 1975 až 2005 se při hlasování shodly v 68,8% případů. Lze podotknout, že v letech 1992 až 1999 tato shoda byla jen v 52,5% případů. Mezi lety 2000 a 2005 se tato hodnota zvýšila na 76,3% případů (počet případů, kdy Rusko hlasovalo společně se Spojenými státy americkými se snížil). Tento nárůst souvisí se změnou v zahraniční politice za V. Putina a ukazuje silící asertivní tón ruské diplomacie. Na úrovni Valného shromáždění lze konstatovat, že prolínání čínských a ruských zájmů je významné (Ferdinand, 2007: 858-859).

Vhodným příkladem společného postoje obou zemí je přístup k situaci v Barmě. V roce 2007, poprvé od roku 1989, země použily právo veta proti návrhu rezoluce týkající se situace v této zemi. Návrh rezoluce vyzýval barmský režim k zastavení násilností a k propuštění všech politických vězňů. Představitelé obou zemí odmítli rezoluci jako pokus o vměšování do vnitřních záležitostí členského státu OSN. Stejně se chovaly obě země při projednávání situace v súdánské provincii Darfúr (Horák, Karásková, 2011: 38).

OSN spolupracuje také s ŠOS. Tato spolupráce umožňuje Rusku a Číně prosazovat své plány. Příkladem může být summit Šanghajské pětky v roce 2000, kdy členské země pětky prohlásily, že budou prosazovat posílení OSN na zvýšení mezinárodní bezpečnosti a stability. Dále vyjádřily nesouhlas s použitím násilí bez

⁴⁵ Karaganov, S: 2011. Russia in global affairs. *Russia's Asian Strategy*, (<http://eng.globalaffairs.ru/pubcol/Russias-Asian-Strategy-15254>, 3.4.2012)

⁴⁶ Viz následující kapitola.

předchozího souhlasu Rady bezpečnosti. Vedlo je k tomu rozhodnutí NATO intervenovat v Kosovu bez souhlasu Rady bezpečnosti OSN (Weitz, 2003: 43).

Spolupráce Ruska a Číny probíhala i v dalších letech. V roce 2007 během třístranného setkání ministrů zahraničních věcí Ruska, Číny a Indie se ministři shodli na tom, že OSN je vhodným nástrojem k dosažení světového řádu. Zdůraznili důležitost reforem OSN a důležitost postavení Rady bezpečnosti. Rusko a Čína přikládaly veliký význam statusu Indie v mezinárodních záležitostech a podporují touhu Indie k vyššímu postavení v rámci OSN. V říjnu 2009 ministři zahraničních věcí Ruska a Číny zdůraznili, že je potřeba silné mezinárodní spolupráce v boji proti terorismu. Podotkli, že je potřeba provést rezoluci Valného shromáždění OSN a zejména rezoluci Rady bezpečnosti a mezinárodních úmluv a protokolů v boji proti terorismu a také přispět k provádění akčního plánu programu OSN globální protiteroristické strategie. V rámci posílení mezinárodní spolupráce v boji proti terorismu vyzvaly členské státy OSN k brzkému uzavření a přijetí komplexní *Úmluvy o mezinárodním terorismu*. Ministři podporovali šestistranné rozhovory pro dosažení plného odstranění jaderných zbraní z Korejského poloostrova a vyzvali všechny zúčastněné strany k usilování o dosažení míru a stability v regionu.⁴⁷

Jedním z příkladů spolupráce Ruska a Číny v poslední době je otázka Sýrie. Během únorového jednání Rady bezpečnosti OSN o rezoluci vůči Sýrii Čína a Rusko zopakovaly záporný postoj k použití síly, která by měla podle jiných názorů vyřešit krizi této země. Za tuto rezoluci lobovali ostatní zástupci Rady. Důvodem odmítnutí rezoluce může být zkušenost s Libyí, kde po přijetí rezoluce následovala vojenská intervence a Rusko a Čína se obávají podobné intervence v Sýrii. Dalším důvodem jsou dlouholeté obchodní, vojenské a zbraňové kontakty Ruska se Sýrií. Posledním důvodem jsou domácí problémy v obou zemích, jež se obávají vytvoření mezinárodního precedentu.⁴⁸ V červnu tohoto roku Rusko a Čína slíbily posílení

⁴⁷ Ministry of Foreign affairs of the People's Republic of China. 2009. Joint Communiqué of the Ninth Meeting of the Foreign Ministers of China, India Russia.

(<http://www.fmprc.gov.cn/eng/wjb/zzjg/dozys/gjlb/3220/3221/t627502.htm>, 29.2.2012)

⁴⁸ Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. 2012. *Rusko a Čína odmítají rezoluci OSN vůči Sýrii*.

(http://www.mzv.cz/jnp/cz/o_ministerstvu/archivy/z_medii/rusko_a_cina_odmitaji_rezoluci_osn_vuci.html, 28.2.2012)

vzájemné spolupráce v otázce Sýrie s cílem zamezení dalšího krveprolití.⁴⁹

Tato kapitola přiblížila postoj Ruska a Číny ke vzájemné spolupráci v mezinárodních organizacích. Obě země pojí negativní postoj ke Spojeným státům a toto spojenectví potvrzuje *Smlouva o dobrém sousedském přátelství a spolupráci* z roku 2001. Podle této smlouvy funguje i společné hlasování v Radě bezpečnosti OSN. Tuto spolupráci nejvíce vystihuje přirovnání k partnerství založeném na „vzájemném pohodlí“, které oba partneři maskují veřejnými vznešenými prohlášeními. Na půdě ŠOS lze pozorovat oporný přístup ruské strany k čínské straně z obavy, že Rusko by zde mohlo vystupovat jako slabší hráč. Zároveň zde můžeme sledovat spolupráci ve formě konání společných vojenských cvičení (Mírové mise). Na poli APEC lze sledovat využití Číny ze strany Ruska ke vstupu do této organizace.

⁴⁹ AFP. 2012. The Nation. *China, Russia pledge to tighten UN partnership* .(<http://www.nation.com.pk/pakistan-news-newspaper-daily-english-online/international/06-Jun-2012/china-russia-pledge-to-tighten-un-partnership>, 9.6.2012)

4 PROBLEMATIKA ČÍNSKÉ MIGRACE

Otázka čínské migrace a její regulace je v současnosti jedním z hlavních problémů ruského Dálného východu a Sibiře. Tyto oblasti mohou být v budoucnosti hlavním zdrojem případné rusko-čínské roztržky (Menon, 2001: 201). Důvodem je skutečnost, že počet ruských obyvatel ubývá a počet neruských obyvatel přibývá, a to zejména obyvatel čínské národnosti.

Podle posledního sčítání obyvatel ruského Dálného východu v roce 2010 bylo napočítáno 6,3 milionu obyvatel. Z toho je jen 30 tisíc obyvatel čínské národnosti, ale i zde musíme počítat s odchylkou oficiálních a reálných čísel (Fůs, 2010: 54).⁵⁰ Neoficiální údaje uvádějí, že v této oblasti žije přes milion obyvatel čínské národnosti – každý sedmý je Číňan (Yu, 2004: 5). Přesný počet Číňanů na tomto území tedy nelze zjistit, hlavně kvůli vysokému množství ilegálně pobývajících Číňanů.

Podle R. Menona ruští nacionalisté proklamují příliš vysoká čísla (2 miliony), která ale nejsou reálná. Dle něj se počty čínských obyvatel v Rusku pohybují mezi 20 až 100 tisíci obyvatel (Menon, 2001: 201). Oficiální čínské zdroje překvapivě uvádějí, že počet čínských přistěhovalců ve všech postsovětských státech v průběhu 90. let je jen 1% z celosvětové čínské diaspory (Alexeev, 2004: 331)⁵¹.

K příchodu Číňanů do Ruska došlo vlivem nerovnoměrnosti rozvoje čínské ekonomiky, kdy některé regiony jsou v Číně i nadále chudé. Z tohoto důvodu mnoho dělníků z příhraničních provincií odcházelo hledat zaměstnání do Ruska, kde ho najdou snadněji a za vyšší mzdu (Weitz, 2008: 4-5). Ruský Dálný východ byl odtržen od tradičních dodavatelů hlavně kvůli vysokým nákladům na dopravu, proto obyvatelé tohoto regionu uvítali myšlenku příhraničního obchodu s Čínou. Dalším důvodem příchodu Číňanů do Ruska je tedy možnost obchodních investic, která se v Rusku objevila po rozpadu Sovětského svazu (Alexseev⁵², Hofstetter, 2003: 87-89). Následující příčinou příchodu Číňanů je pracovní politika. V prvních letech transformace Ruska byl Číňanům povolen příchod vstup bez víz, a tak došlo

⁵⁰ Epemin, V. Rossijskaja Gazeta-Federaľnyj vypusk 2001. *Vot rakije my-rossijaně. Ob itogach Vserossijskoj permisi naselenija*, (<http://www.rg.ru/2011/12/16/stat.html>, 13. 4. 2012)

⁵¹ U autora ponechávám anglickou verzi jména, protože jsem čerpala z anglicky psaného zdroje.

⁵² Tamtéž.

k nárůstu příhraničního obchodu a nárůstu pracovníků hledajících zaměstnání přes hranice. V roce 1994 byly zavedeny přísnější migrační zákony, které v důsledku omezovaly čínské dělníky v možnosti najít si zaměstnání. V současnosti jsou také počty víz limitovány. V roce 2004 byl omezen počet migračních pracovníků bez víza na 41 tisíc ročně (Belaqua, 2010: 93). Posledním důvodem je podzaměstnanost Číny. Severovýchodní regiony Číny nejsou sice tak hustě zalidněny jako centrální, ale jižní části Číny byly mnohem více zasaženy snižováním cen a ztrátou zaměstnání. Hlavním důvodem těchto skutečností byl vstup Číny do WTO, po kterém v mnoha oblastech vznikala ekonomická konkurence. Takto postižení lidé hledají zaměstnání primárně v Rusku (Kuchins, 2010: 33).

K obchodnímu a ekonomickému tématu se váže mezivládní dohoda mezi Čínou a Ruskem z roku 1994. Tato dohoda přináší sdílená pravidla pro občany obou zemí, kdy není potřeba vízum pro vstup do těchto zemí. Podmínkou je ale nutnost vrácení se zpět do země původu (Alexeev, 2004: 345). Na podporu obchodní spolupráce mezi Čínou a Ruskem započala v roce 2002 stavba příhraničního průmyslového komplexu (CBTIC) mezi čínským městem Suifende a ruským městem Pogranichngi. V roce 2006 byl tento obchodní a průmyslový komplex otevřen, ale díky celosvětové finanční krizi v roce 2009 byl tento komplex nakonec uzavřen.⁵³ V praxi lokálního obchodu je možné sledovat ekonomický dopad čínského přistěhovalectví, kdy se navýšila dostupnost sortimentu zboží v ruských prodejnách. V roce 1999 se Čína zařadila na první místo obchodního partnera Přímořského kraje⁵⁴, kde se nachází patrně nejvyšší počet čínských migrantů. Toto podnikání vyplňuje důležitou mezeru zhrouteného centrálně plánovaného sovětského hospodářství ve Vladivostoku a Ussurijsku (Alexeev, 2004: 338).

Ačkoliv se někteří ruští občané dívají na čínské migranty skepticky, pro některé místní obyvatelstvo jsou výhodnějšími partnery než centrální vláda a ruští obchodníci. Z jejich podnikatelského působení jim plynou příjmy a v regionu vznikají nové hodnoty v podobě již zmíněné dostupnosti sortimentu zboží v ruských prodejnách.⁵⁵

⁵³ G. Christoffersen 2009. Oxford Journals *Russia's breakthrough into the Asia-Pacific: China's role*. (<http://irap.oxfordjournals.org/content/early/2009/09/25/irap.lcp017.full>, 14.7.2012)

⁵⁴ Federální subjekt Ruska, součást Dálného východu.

⁵⁵ Kucera, J.: 2010. *The Diplomat. China's Russian Invasion*. (<http://the-diplomat.com/2010/02/19/china%E2%80%99s-russian-invasion/>, 23. 3. 2012)

Podle průzkumu veřejného mínění Historického ústavu ve Vladivostoku nabízejí čínští obchodníci na trzích výrobky za ceny v průměru o polovinu nižší, než za které jsou schopni ve většině městských obchodních domů Přímořského kraje nabídnout ruští obchodníci. O. Proskuriaková, vedoucí oddělení Zahraničního obchodu - Výboru pro mezinárodní a regionální ekonomické vztahy Přímořského kraje odhaduje, že příhraniční – „kyvadlový“ obchod ruských i čínských jednotlivců je trojnásobným objemem obchodu mezi oficiálním hlášením Přímořské oblasti a Číny. Za pozitivní sociálně-ekonomický dopad této příhraniční výměny lze považovat i vyšší cestovní ruch, turistické služby - hotely a kavárny. Za negativní dopady lze považovat malé čínské investice do ekonomiky této oblasti (Alexeev, 2004: 340-342).

I když značná část čínských obyvatel dojíždí do Ruska jen za prací, jejich přítomnost u Rusů vyvolává obavy. Rusové mají strach, že když se Čína stane ekonomicky a vojensky silnější než Rusko, může chtít zpět území, o které přišla za carského Ruska v polovině 19. století (Friedberg, A., L: 201). Tyto obavy zapříčiňuje masivní čínská migrace do regionu a pokles počtu ruského obyvatelstva na Dálném východě, což by mohlo vést k dlouhodobé čínské okupaci a anexi velké části východního Ruska. Tento problém se vztahuje k oblasti na severu od řeky Amur⁵⁶ a k oblastem směrem na východ od Jilin a Heilongjiong, které jsou dnes součástí Ruska, ale po 150 let byly považovány za čínské území na základě podmínek *Něččinské smlouvy*.⁵⁷ Rusové se také bojí konkurence ze strany čínských dělníků a obchodníků, kteří mohou zabírat možné pracovní pozice pro ruské občany (Weitz, 2005: 6-9).⁵⁸

Podobné obavy jako běžní Rusové zaujímá i ruská vláda, a proto se snaží čínskou migraci regulovat a činí určitá opatření.

V roce 2006 V. Putin nařídil vládě, aby stanovila přísnější kvóty pro zahraniční zaměstnance a omezila délku jejich pracovních víz. Ve stejném roce V. Putin na zvláštním zasedání Ruské rady bezpečnosti v Moskvě řešil ekonomické a sociální problémy ruského Dálného východu, kde byl také projednáván *Akční plán pro rozvoj*

⁵⁶World: Monitoring Media reports: BBC. *Russians for Chinese tekaover*. (http://news.bbc.co.uk/2/hi/not_in_website/syndication/monitoring/media_reports/1273792.stm, 7. 4. 2012)

⁵⁷Collins, G.: The Diplomat. *China Looms Over Russian Far East*. (<http://the-diplomat.com/2011/06/22/china-looms-over-russia-far-east/>, 4. 4. 2012)

⁵⁸Haenle, P. ,Trenin, D.: 2011. Carnegie Endowment for International Peace. *Russia Must Adapt to the Changing Global Order: Release of Dmitri Trenin's Post-Imperium*. (<http://carnegie.ru/events/?fa=3535>, 19. 3. 2012)

ruského Dálného východu, ve kterém bylo uvedeno, že by se Rusko mělo zaměřit na rozvoj energetických, veřejných služeb, příhraniční infrastruktury, dopravní logistiky a telekomunikační infrastruktury tohoto federálního okruhu. V roce 2007 byla dokonce vydána opatření, která zakazovala cizincům prodej zboží přímo na ruských maloobchodních trzích. Také byly zvýšené pokuty uloženy podnikům zaměstnávajícím nelegální migranty (Weitz, 2005: 11-12).

V roce 2007 představil V. Putin také program *O hospodářském a sociálním rozvoji Dálného východu a Zabajkalsku* s platností k roku 2013. Cílem tohoto programu je udržet populaci v Rusku, a to vlivem zvýšení životní úrovně a zvýšením platů.⁵⁹

V roce 2008 D. Medveděv navrhl přesunutí obyvatel z evropské části Ruska na Dálný východ a za toto přestěhování měla vláda nabídnout obyvatelům bezúročnou půjčku. D. Medveděv se neopomenul zmínit o již zmiňované potřebě vytvoření vhodné infrastruktury, výstavby silnic, přístavů, ropovodů a plynovodů.⁶⁰ Dalším krokem mělo být vytvoření vhodných podmínek pro život a uplatnění místních obyvatel. Tomu by měly napomoci investice ze Spojených států amerických, členských zemí ASEAN, Koreje a Japonska.⁶¹

Čínská vláda přiznává zvýšený zájem o ruský Dálný východ a od roku 2000 navštěvují vládní představitelé tuto oblast častěji. Čína klade důraz zejména na ekonomické zájmy v tomto regionu. Čínská vláda doufá, že ruský Dálný východ a Sibiř by mohly být zdrojem stabilních dodávek ropy a dalších důležitých přírodních zdrojů.⁶² Čína by také ráda ještě více podpořila rozvoj čínsko-ruských ekonomických a obchodních vztahů ve spolupráci s Dálným východem. K rozvoji společných vztahů by měla vést větší spolupráce pohraniční strážě se svými protějšky v boji proti nelegálním přistěhovalcům a pašování drog. Obě vlády podepsaly řadu dohod upravujících výměny občanů, jako jsou víza a dohody o krátkodobých pracovních pobytech. Také vytvořily společnou pracovní skupinu na zvýšení počtu konzulárních středisek (Xiaoguan, 2005: 55-62). V roce 2009 Rusko a Čína podepsaly *Program o*

59 Christoffersen, G.: 2009. Oxford Journals. International Relations of the Asia-Pacific. Russia's breakthrough into the Asia-Pacific: China's role (<http://irap.oxfordjournals.org/content/10/1/61.full>, 6. 4. 2012)

60 Goble, P. A.: The New York Times. Will Russia Lose Its Far East? (<http://topics.blogs.nytimes.com/2008/09/30/will-russia-lose-its-far-east/>, 4.4.2012)

61 Karaganov, S.: Russia in Global Affairs. Russia Needs One More Capital- in Siberia. (<http://eng.globalaffairs.ru/pubcol/Russia-Needs-One-More-Capital--in-Siberia-15567>, 12.7.2012)

62 V této oblasti se nachází nejvíce ložisek ropy, zemního plynu, uhlí a dalších surovin.

rusko-čínské spolupráci 2009-2018. Již z názvu vyplývá, že tento program upravuje spolupráci mezi Ruskem a Čínou a umožňuje například výstavbu čínských elektráren na ruském území pro napájení nových elektráren na čínském území.⁶³

Ačkoliv některé zdroje uvádí, že Čína nekládá žádné investice do ruského Dálného východu, jiné zdroje tvrdí, že v roce 2010 čínští investoři investovali 3 miliardy dolarů na rozvoj ruského Dálného východu. To je třikrát více než investovala ruská federální vláda.⁶⁴

Problém čínské migrace je jistě jedním z nejvážnějších problémů Ruska a obavy ze ztráty Dálného východu jsou jistě oprávněné. Patrně bude záležet na krocích Ruska a spolupráci Číny, jak se celá situace bude dále rozvíjet. Jak bylo možné v textu sledovat, tak zatím ruská vláda jen hovoří o krocích, které by měly vést k regulaci tohoto problému, ale výsledky zatím nejsou vidět žádné.

⁶³The Constructive Project. *Eastern Siberia and the Far East of Russia as Prospective Chinese Sources of Raw Materials*. (<http://constructive-project.org/en/analysis/5.htm>, 24.7.2012)

⁶⁴Collins, G.: *The Diplomat. China Looms Over Russian Far East*. (<http://the-diplomat.com/2011/06/22/china-looms-over-russia-far-east/>, 4. 4. 2012)

5 HRANIČNÍ SPORY

Otázka hranic patří mezi první spory, které mezi těmito dvěma zeměmi přetrvávají od 17. století. Z tohoto důvodu je nutné zde vytyčit důležité milníky vztahující se k otázce rusko-čínských hranic, které se odehrály ještě před rozpadem SSSR.

Počátek těchto sporů nalezneme již v roce 1689, kdy došlo k podepsání první z tzv. nerovných smluv mezi Ruskem a Čínou. Tuto smlouvu nazýváme Něrčinskou smlouvou. Rusko díky ní získalo oblast vnějšího Mandžuska a rozšířilo tak své území na východ.⁶⁵ Za nejdůležitější dohodu lze považovat smlouvu z *Aigumu* podepsanou v roce 1858. Na základě tohoto podpisu ruské území dosáhlo tichomořského pobřeží a vzniklo tak území, jak ho známe dnes.⁶⁶

Další hraniční jednání o vymezení společných hranic, zejména o společné východní hranici od Ruska započala v 60. letech 20. století (Weitz, 2008: 41). Jednání začala v roce 1964, ale k ničemu nevedla. Další jednání odstartoval pohraniční konflikt o ostrov Damanskij na řece Ussuri v březnu roku 1969. Samotné rozhovory odstartovaly v říjnu téhož roku. Podle Číny měli hranice mnoho sporných míst, které se neshodovaly s mapami. Tato skutečnost byla již zmíněna během rozhovorů v roce 1964. Tyto rozhovory trvaly až do roku 1978 a nepřinesly rovněž žádný výsledek (Kirejev, 2006: 110-135).

V roce 1989 se odehrály další rozhovory o vymezení hranic. Tato jednání byla rozdělena na paralelní rozhovory. Během prvního setkání se obě strany zavázaly ke snížení vojenské síly podle společné hranice (Weitz, 2008: 4-5). I když byla podepsána řada smluv, jež vedly k částečnému vymezení hranic, tak 3 říční ostrovy zůstaly sporné. Jednalo se o ostrovy Bolšoj na řece Uргуň, Bolšoj Ussurijskij a Tarabarov na řece Amur u Chabarovska. Z tohoto důvodu si Čína nadále kladla

⁶⁵ Číně později během 19. století a na počátku 20. století bylo vnuceno takových smluv ještě několik, nejen ze strany Ruska, ale i ze strany Velké Británie, Spojených států amerických a Francie, před začátkem 2. světové války i Japonskem (Wang, 2005: 5-9).

⁶⁶ Ganske, Ch. *Russia's Far East- China's Frontier?* RUSSIA BLOG. (http://www.russiablog.org/2006/08/russias_far_east_chinas_fronti.php, 8. 4. 2012)

nároky na území, které bylo anektováno v 19. století Ruskem v rámci nerovných smluv (Trenin, 2000: 5). V roce 1999 byly dokončeny rozhovory o západní hranici a byla podepsána dohoda o její demarkaci. Tato demarkace nebyla komplikovaná, jelikož neprobíhala na pohraničních řekách (Kirejev, 2006: 373).

V roce 2001 se obě země rozhodly pokračovat v rozhovorech o vymezení hranic. (Galenovič, 2003: 363). Jednání trvala až do roku 2004, kdy v polovině října 2004 během státní návštěvy V.Putina v Číně byla dokončena otázka jejich 4 300 kilometrů dlouhé společné hranice, která byla podpisem doplněna dohodou o východní hranici (Xiaoquan, 2005: 58-59). Na tomto setkání Čína a Rusko oslavily 10 let partnerství založeném na principu vzájemného respektu k svrchovanosti teritoriální integrity, vzájemném neútočení a nezasahování do vnitřních záležitostí. Toto partnerství se vztahuje k vyřešení hraničního sporu mezi těmito dvěma sousedy, otevření pohraničního obchodu a rozvoj multifunkčních vojenských vztahů. 14. října 2004 tedy ukončili hraniční spor o tři ostrovy, které zůstaly mimo řešení předchozích vymezujících dohod. Hlavy států souhlasily s rozdělením největšího ostrovu Bolsoj Usurijski. Čína také získala kontrolu nad dvěma menšími ostrovy a to na dosud neobývaném ostrovu Bolsoj Usurijski na řece Urgun a ostrovu Tarabarov na řece Amur (Belaqua, 2006: 61). Tato dohoda byla ratifikována v červnu 2005 (Lo, 2008: 38).

Vyjednávání o 4300 kilometrů dlouhé hranici bylo nakonec dokončeno v roce 2008 dokumentem o vytyčení společných východních hranic. Rusko tedy navrátilo Číně ostrov Tarabarov, Bolsoj Usurijski na řece Urgun a polovinu ostrova Bolšoi Ussurijski. Tento protokol doplnil již zmíněný dokument z roku 2004, který upravuje několik tisíc kilometrů dlouhou rusko -čínskou hranici. Dokument ale nedospěl k řešení sporu o úsek říčního toku podél čínských hranic s Dálným východem.⁶⁷

Tento spor je možné považovat za vyřešený, i když dokument z roku 2008 neřeší úsek hraničního toku podél čínských hranic s Dálným východem. V otázce rusko-čínských hranic je vidět největší snaha obou stran nalézt společnou cestu k řešení k tohoto sporu. A nelze tedy předpokládat, že by se jedna ze stran byla ochotna pouštět do nějakého konfliktu. Což bylo možné sledovat již v roce 2004, kdy na společném setkání Rusko a Čína oslavily 10 let partnerství založeném na principu

⁶⁷ Chan, J.: Russia and China settle longstanding territorial disputes. World Socialist eb Site. (<http://www.wsws.org/articles/2008/aug2008/ruch-a14.shtml>, 21. 4. 2012)

vzájemného respektu k svrchovanosti teritoriální integrity, vzájemném neútočení a nezasahování do vnitřních záležitostí.

6 RUSKO-ČÍNSKÁ SPOLUPRÁCE VE VOJENSKO-BEZPEČNOSTNÍ OBLASTI

Tato kapitola se zaměřuje na popis společných armádních cvičení a vývoz ruských zbraní do Číny. Vojensko-technická spolupráce je důležitou součástí ruské politiky vůči Číně, která je největším odběratelem zbraní (40% vývoz do Číny). Tento vývoz tvoří 1/5 rusko-čínského obchodu (Menon, 2009: 106-107).

Spolupráce Ruska a Číny se rozvíjela již v 50. letech po vzniku Čínské lidové republiky. V období 60. let, po vypuknutí sovětsko-čínské roztržky, tato spolupráce ustala a Čína začala kopírovat sovětskou techniku a příležitostně nakupovala a kopírovala západní technologie. K obratu došlo po normalizaci vzájemných vztahů během návštěvy M. S. Gorbačova v Pekingu v roce 1989 (Horák, Karásková, 2011: 43).

Rozpad SSSR zásadním způsobem podnítil zahájení a rozvoj vojenské spolupráce obou zemí. Rusko po SSSR zdědilo předimenzovaný zbrojní průmysl, ale zakázky na výrobu zmizely a ruské státní zakázky pro výrobu vojenských systémů klesly o více než 90% (McHaffie, 2011: 28). Zmizel také vývoz do zemí, které dříve tvořily součást sovětského bloku a i do řady zemí třetího světa. V této době v Rusku panovala špatná ekonomická situace a jedinou variantou k udržení zbrojního průmyslu v chodu bylo prodávat produkty zbrojního průmyslu do zahraničí. Zemi k tomu vedla i platební neschopnost státních obranných firem, vysoká nezaměstnanost a nízké mzdy v regionech (Weitz, 2008: 25-26).

Čína naopak musela čelit důsledkům zbrojního embarga západních států, jež zablokovalo nadějně se rozvíjející spolupráci se Západem. Existovala zde tudíž možnost odběru ruských dodávek řady moderních zbrojních produktů nebo vojenských specialistů. Zároveň existovala čínská poptávka, která měla zásluhou ekonomického rozmachu možnost financovat nákupy značného množství ruských zbraní. Čína se soustředila na nákupy moderní letecké a raketové techniky, válečné lodě a normální vybavení letadel (Smith, 2003: 12).

Vlivem těchto skutečností v roce 1992 Rusko a Čína podepsaly *Smlouvu o vojensko-bezpečnostní spolupráci* (Weitz, 2003: 43). Na tuto smlouvu navazovaly i

další smlouvy, v roce 1996 byla například podepsána smlouva o dodávce a výrobě letadel a tyto dodávky byly dokončeny v roce 2008 (Menon, 2009: 106-107).

Odhaduje se, že mezi lety 2002 - 2006 dovezla Čína na své území zbraně za 14,609 miliardy dolarů, z toho je převážná většina z Ruska. To vyvezlo zbraně za 30,7 miliardy dolarů a vývoz do Číny tedy tvořil téměř polovinu ruského zbrojního průmyslu (Smith, 2003: 12).

Vyjma přímých dodávek výbroje a výstroje Rusko umožňuje čínským důstojníkům studium na svých vojenských školách a do roku 2000 mělo dokončit studium na ruských školách asi 2000 čínských důstojníků (Menon, 2009: 106-107). K vojensko-bezpečnostnímu tématu se vztahují také vojenská cvičení mezi Ruskem a Čínou. Poslední vojenské cvičení před rokem 2001 se konalo v roce 1958 za účasti SSSR, Číny a Severní Koreje. Následkem rozkolu mezi Čínou a SSSR proběhlo další společné cvičení až v roce 2005. Po jeho úspěchu se cvičení, v současnosti vedené pod záštitou ŠOS a názvem Mírová mise, opakovalo v roce 2007, 2009 a 2010. Scénáře se většinou zaměřují na boj proti terorismu, vysvobozování rukojmích a nastolení pořádku (Fús, 2010: 48). Tomuto vojenskému cvičení předcházelo protiteroristické cvičení v Tádžikistánu v dubnu a červenci 2002. Oficiálně byl cílem cvičení boj proti terorismu, ale ve skutečnosti se jednalo o konvenční vojenské cvičení v klasickém válčení. Na tomto cvičení čínský ministr zahraničních věcí oznámil, že Rusko a Čína budou jednat o společných cvičeních ve vnitřním Mongolsku. Vojenskou spolupráci chtěla čínská strana využít k nácviu bojových technik, využitelných zejména v případě Tchajwanské krize (vylodění na mořském pobřeží, obrana proti leteckým útokům) (Haas, 2005: 1-10). Poslední Mírová mise se konala v červnu tohoto roku v Tadžikistánu a byla zaměřena na testování nové metody odstranění nelegálních ozbrojených skupin. Je nezbytné dodat, že Čína během této mise převzala vůdčí roli v bezpečnostní dimenzi.⁶⁸

A. Golts ve svém článku píše o dvouznačnosti těchto manévru. Společná cvičení prokázala novou míru kooperace mezi armádami Číny, Ruska a dalších středoasijských členů ŠOS. Na druhou stranu je jasné, že armáda je špatným nástrojem pro boj proti terorismu. S nadsázkou dodává, že stíhací letouny

⁶⁸ McDermott, R: 2012. The Jamestown Foundation. *China Leads SCO Peace Mission 2012 in Central Asia*. (http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=39538&tx_ttnews%5BbackPid%5D=7&cHash=050da53cde0010fd8e708309632518d1, 24.7.2012)

představené na Mírové misi 2007 jsou v tomto boji těžko použitelné. Pro Čínu a Rusko představuje udržení stability v regionu i udržení současných režimů ve Střední Asii u moci (Fůs, 2010: 49).

Po společných manévrech z roku 2005 nastal zlom. Byla ještě podepsána dohoda o čínském nákupu ruských dopravních letadel, tankových strojů a náhradních motorů, ale nebyla již realizována. Rusko chápalo hodnotu kontraktu za podceněnou a Čína o tuto dohodu již neprojevovala zájem. Čína navíc zastavila některé běžící projekty, např. licenční výrobu ruských stíhacích letadel, a ačkoliv se vztahovala na výrobu 200 kusů, po odebrání 95 kusů Čína tento projekt zastavila a značně omezila i další nákupy ruských zbraní. Čína se vydala vlastní cestou a vytrvalý čínský vývoj produktů zbrojního průmyslu v téže době začal přinášet své výsledky. Dodávky ruských zbraní a technologií měly patrně přispět k rychlejší modernizaci čínských ozbrojených sil a nabytí zkušeností a technologií pro vývoj domácích modelů. Řada nových modelů čínských raket a letadel pojala za vzor ruské nebo americké zbrojní systémy (Horák, Karásková, 2011: 47).

Dalším důvodem výrazného zpomalení ruského vývozu do Číny je ruská opatrná politika předávání návrhů a výrobní know-how.⁶⁹ Také nastaly problémy ve způsobu plateb, protože Čína je v obchodu neústupná, zatímco Rusko ústupky dělá, z obavy že Čína vyjednávání nedokončí. Přes komplikace obě země plánují další obchody. V roce 2008 se obě země dohodly na společném vývoji limitů čínsko-ruského partnerství (Menon, 2009: 115).

O komplikovanosti jejich vztahů vypovídá i událost z roku 2008, kdy ruská strana obvinila Čínu, že vyrábí kopie jejich letounu, a dokonce hrozila mezinárodní arbitráž. Čína se obhajovala námitkou, že její letoun je menší a má menší motor. V souvislosti se stavbou vlastních čínských letadlových lodí a jejich výzbroje jsou podávány informace o tom, že na posledním zasedání dvojstranné rusko-čínské komise pro vojenskou a technickou spolupráci v prosinci 2008 čínská strana souhlasila se zastavením programu letadel, jež Rusko dráždil.⁷⁰ Do budoucna se patrně čínské nákupy budou omezovat na produkty, jejichž výrobu čínský výzkum a průmysl zatím nezvládl (zejména letecké motory, ještě v lednu 2009 koupila dalších 122 motorů za půl miliardy dolarů). Zároveň bude Čína usilovat o získání

⁷⁰ Chińskie podróbki Su *Altair*. -27SK. 2009. (<http://www.altair.com.pl/drukuj-news-2515>, 30.4.2012)

nejmodernějších technologií, ale ty už Rusko nebude chtít propůjčit.⁷¹

Prudký rozmach čínské zbrojní produkce (zejména letecké techniky) dospěl k začínající konkurenci na zahraničních trzích ruských vývozců. Tato rivalita produkce vojenských letadel se ukázala již v Indonésii, kde ruskému školnímu letadlu konkuruje čínské školní letadlo a v Barmě kde Rusko sotva získalo objednávku. Konkurence v Egyptě podnítila vedoucího společností Suchoj a Mig Michaila Pogosjana k nevídanému kroku. Požádal ruskou Federální službu pro vojensko-technickou spolupráci, aby Rusko přestalo dodávat své letecké motory Číně, poněvadž pohánějí konkurenční letadla.⁷² Obě strany ale i nadále usilují o udržení společné vojenské spolupráce a její možné prohloubení. Vypovídají o tom prohlášení ministrů obrany z dubna 2009, dle níž ruské a čínské ozbrojené síly vedly téhož roku 25 společných manévru.⁷³

Čínu vedla ke zvýšení domácí produkce i obava o kvalitu zbraní. Podle ruského tisku si Čína stěžovala na špatnou technologickou kvalitu ruských zbraní a opakovaně odkládá setkání rusko-čínské komise pro vojensko-technologickou spolupráci. Čínské podniky by mohly Rusko brzy porazit její vlastní technologií, protože Čínská Lidová osvobozená armáda (PLA) získala mnoho informací z dřívějšího odběru zbraní. Ruský vývoz zbraní do Číny klesl na 20% v roce 2007.⁷⁴

Již v srpnu 2005 zdroj ruského ministerstva obrany prozradil, že Rusko úmyslně představilo svůj nový bombardér na dvoustranném srpnové cvičení 2005, aby Čínu nalákal ke koupi. Prodej těchto zbraní by mohl ohrozit rovnováhu a překročení výhod, které plynou z prodeje. Schopnost čínského obranného průmyslu se projevila v listopadu 2006, kdy ukázala nové nadzvukové střely na Mezinárodní letecké a dopravní výstavě v Zhuhai (Weitz, 2008: 27-31).

Na přelomu let 2006 až 2007 Čína postavila Rusko před dilema a prokázala tím svůj rostoucí výrobní a obchodní potencionál. Požádala Rusko o udělení licence k dodání letadel vyrobených s ruskými motory do Pákistánu. Čína dříve podepsala s koncovým uživatelem smlouvu, která vyžaduje schválení ruskou vládou, že Čína

⁷¹ *Przeciw sprzedazy silników ChRL. Altair.* 2010 (<http://www.altair.com.pl/start-4753>, 30.4.2012)

⁷² *Przeciw sprzedazy silników ChRL. Altair.* 2010 (<http://www.altair.com.pl/start-4753>, 30.4.2012)

⁷³ Halpin, T. 2009. Times Online. *Russia and China announce new era of military cooperation.* (http://www.fourwinds10.net/siterun_data/government/war/russia_and_china_china/news.php?q=12412144 11, 30.4.2012)

může exportovat tento motor do třetích zemí a kdyby Rusko tento požadavek zamítlo, Čína by nebyla v budoucnu ochotna koupě dalších technologií. V případě souhlasu, by si znepřátelila Indii, což je druhý největší odběratel. V roce 2007 dal V. Putin souhlas s jednorázovým vyrovnáním (Weitz, 2008: 32).

Skutečnost, že ruský vývoz do Číny je ohrožen, potvrzuje fakt, že čínské koordinační centrum zve designéry ruských zbraní a další specialisty do Číny k rozhovorům. Na těchto jednáních dávají ruští vědci tajné přednášky o ruském obranném exportu (Blank, 1997: 8-9).

V roce 2009 uskutečnila Čína do té doby největší cvičení, které nezahrnovalo účast vojenských jednotek zodpovědných za boj proti Tchajwanu. Cvičení se týkala jediného cíle, a to Ruska, Mongolska a Střední Asie. Až donedávna bylo v Rusku konstatováno, že Čína proti němu nemůže vést efektivní operace, protože je na něm technologicky závislá. Do té doby mělo Rusko v případě konfliktu výhodu, protože mohlo použít technologicky sofistikované zbraně nebo jí prodat zastaralé modely, které mohly snadno zničeny (Salin, 2011:65-87).

Již zmíněné Čínské vojenské cvičení z roku 2009 vyvolalo u ruské armády otevřenou diskuzi o potencionální hrozbě a pravděpodobně je inspirovalo v jednání o východním ruském cvičení 2010, které skončilo simulovaným taktickým jaderným úderem proti PLA. Podle ruských pozorovatelů bylo zapojeno asi 50 tisíc pozemních sil a letectva. Když byla zveřejněna ruská obranná doktrína 2010, začal být považován čínský vzestup za potenciální ohrožení ruského Dálného východu. Doktrína zopakovala dlouholeté hrozby (NATO) a zmínila nové hrozby (nepřítel Čína). Konkrétně zmiňuje „demonstraci vojenské síly s provokativními cíli v průběhu cvičení na území států sousedících s Ruskem nebo jeho spojenci“. Také byla nastolena otázka o jaderných zbraních kvůli nové čínské střele, což demonstrovalo významný pokrok v technologii čínských taktických jaderných zbraních. Proto Rusko trvá na tom, že každé nové kontrole zbrojení by měla zahrnovat veškeré jaderné mocnosti, včetně Číny.⁷⁵

Vojensko - bezpečnostní vztahy jsou poznamenány nedůvěrou a snahou Číny se osamostatnit od společné vojensko-bezpečnostní spolupráce. Tuto snahu bylo možné pozorovat na čínském rozhodnutí si sama vyrábět vlastní vojenské produkty.

⁷⁵ Prezident Rossii. 2.2.2010. *Vojennaja doktrina* Rossijskoj Federacii (http://news.kremlin.ru/ref_notes/461,27.5.2012)

Dalším faktorem je čínské cvičení z roku 2009, které vyvolalo u ruské armády diskuzi o čínské hrozbě. A inspirovalo ji k vojenskému cvičení, které bylo završeno simulovaným taktickým jaderným útokem proti PLA.

7 ZÁVĚR

Tato bakalářská práce se zabývá rusko-čínskými vztahy po rozpadu SSSR-konfliktními tématy. Cílem této práce bylo odvození sektorů, ve kterých je možné nalézt největší konfliktní potenciál ve vztazích Ruska a Číny.

V energetickém sektoru lze sledovat určité soupeření mezi Ruskem a Čínou, protože Čína považuje tuto oblast za zónu svých národních zájmů a v surovinových zdrojích vidí veliké obchodní možnosti. Na druhé straně stojí Rusko, pro které představují ropa a zemní plyn oblast, ve které může vystupovat vůči světu jako vyspělý hráč. Čína však tuto ruskou roli odmítá uznat a začíná vyhledávat obchodní partnery například ve Střední Asii. Proto ji Rusko začíná považovat za protivníka. Z tohoto důvodu nebylo ochotné se zavázat k výstavbě plynovodu ze Sibiře do Číny, protože trasa do Daqingu by vytvořila z Číny monopolního odběratele, který by mohl požadovat snížení cen za odběr plynu. Navíc čínská narůstající politická a ekonomická moc vyvolávala v Rusku neklid. Transneft nakonec po zdlouhavém vyjednávání navrhl kompromis v podobě vybudování hlavní trasy ropovodu z ruského Tajšetu přes Skovorodino do přístavu Kozmino jihovýchodně od Nachodky a zároveň výstavby větve ze Skovorodina do Daqingu. Výstavbu druhé části větve ropovodu ze Skovorodina do Kazmina Rosneft blokoval. K dokončení výstavby pomohla čínská půjčka ruským státním společnostem Rosneft a Transneft. Tímto krokem Čína dosáhla přednostní výstavby čínské větve před dokončením hlavní trasy.

Otevření energeticky bohatých oblastí Střední Asie přineslo nový rozměr v rusko-čínských vztazích. Zatím zprovozněná spojení Střední Asie a Číny v potrubní přepravě narušují ruský monopol jen částečně. Rusko stále zůstává klíčovým partnerem ve vývozu středoasijských energetických surovin. Jedním z jeho partnerů je Turkmenistán, se kterým má Rusko smluvně zajištěnou větší část turkmenské exportní produkce.

Díky investicím do lokální infrastruktury je Čína považována za štědrého a otevřeného partnera, protože Rusko poskytuje granty a investice do místní infrastruktury Rusko jen v omezené míře.

Lze tedy konstatovat, že v oblasti energetiky nelze pozorovat nějaký zásadní

potenciální konflikt. Země spolu spíše jen soupeří o získání obchodních partnerů ve Střední Asii.

Na půdě mezinárodních organizací pojí Rusko a Čínu odmítavý postoj ke Spojeným státům. Ze strany Ruska panuje obava z prozápadní vlády v Pobaltí, Gruzii a na Ukrajině a ze strany Číny strach z amerického vlivu v Indii a v Japonsku. O spojenectví mezi Ruskem a Čínou vypovídá i smlouva, kterou mezi sebou v roce 2001 podepsaly. Jedná se o *Smlouvu o dobrém sousedském přátelství a spolupráci*, podle které funguje hlasování Rady bezpečnosti OSN, kde se často opakuje model čínského následování ruského postoje v projednávaných otázkách. Vhodným příkladem společného postoje obou zemí na půdě OSN je přístup k situaci v Barmě. V roce 2007 poprvé od roku 1989 země použily během hlasování v Radě bezpečnosti OSN právo veta proti návrhu rezoluce týkající se situace v této zemi, kdy představitelé obou zemí odmítli rezoluci jako pokus o vměšování se do vnitřních záležitostí členského státu OSN.

Na půdě Šanghajske organizace spolupráce bylo možné pozorovat přístup Ruska, jež je ovlivněn úvahou, že bude vystupovat v jakémkoliv svazku s Čínou jako slabší hráč. Z tohoto důvodu se zde se snaží posílit své pozice při vyjednávání s Čínou. Zároveň zde můžeme sledovat spolupráci Ruska a Číny ve formě konání společných vojenských cvičení (Mírových misí).

Na půdě APEC lze sledovat kroky Ruska ve využití Číny ke vstupu do této organizace. Rusko tehdy potřebovalo partnera s vlastní legitimní politikou a vojenskou přítomností v Asii a Tichomoří a snažilo se rozšířit svoji pozici v tomto regionu pomocí rusko-čínského partnerství.

Toto partnerství je založeno na principu „vzájemného pohodlí“, které oba partneři maskují vznešenými a pozitivními veřejnými prohlášeními o vzájemném partnerství uvnitř rámcových dohod, a proto zde nehrozí žádný konflikt.

Problematika čínské migrace je v současnosti jedním z hlavních problémů ruského Dálného východu. a je v centru pozornosti obou mocností. I přes určitá proklamovaná opatření ze strany ruské vlády přetrvávají obavy z čínského demografického nárůstu na ruském Dálném východě, který by mohl vést ke zvýšení čínského vlivu v tomto regionu. Navíc ruská vláda zatím jen prohlašuje, jaká opatření by bylo vhodné učinit, ale žádný výsledek vidět není Tato problematika může být

v budoucnosti hlavním zdrojem případné rusko-čínské roztržky.

Ve vojensko-bezpečnostní oblasti nalezneme další konfliktní faktor v rusko-čínských vztazích. Čína je sice považována za největšího odběratele ruských zbraní (40% vývoz do Číny), ale v roce 2005 nastal zlom v čínském nákupu ruských dopravních letadel, tankových strojů a náhradních motorů. Čína přestala mít o nákup ruských vojenských produktů zájem. Důvodem této změny byla modernizace čínských ozbrojených sil, která pojala za vzor některé ruské a americké zbrojní systémy a Čína si začala zbraně a letadla sama vyrábět. Ke snížení čínského odběru zbraní napomohla také čínská nedůvěra ke kvalitě ruských vojenských produktů. Za zmínění také stojí aféra z roku 2008, kdy Rusko obvinilo Čínu z výroby kopií ruského letounu. Čína nakonec souhlasila se zastavením programu výroby těchto letounů. Dalším problémem je i skutečnost, že Čína začala konkurovat na zahraničních trzích ruským vývozcům. Tuto konkurenci můžeme sledovat v Indonésii nebo v Barmě. Nelze opomenout čínské vojenské cvičení z roku 2009, které vyvolalo u ruské armády otevřenou diskuzi o potencionální čínské hrozbě. A inspirovalo Rusko v jednání o východním ruském cvičení 2010, které skončilo simulovaným taktickým jaderným úderem proti PLA. Lze tedy konstatovat, že v této problematice je možné sledovat druhý největší konfliktní potenciál.

Otázka hranic představuje první oblast konfliktů, které mezi sebou Rusko a Čína musely řešit. Pohraniční konflikt o ostrov Damanskij na řece Ussuri v roce 1969 odstartoval dlouhé vyjednávání mezi Ruskem a Čínou o vymezení východní hranice, které trvalo až do roku 1978. Vyjednávání však nepřineslo žádný výsledek. Již od roku 1989 jsme mohli opět sledovat další rozhovory o vymezení hranic. I přes podepsání řady smluv, které vedly k částečnému vymezení hranic, tři říční ostrovy zůstaly nadále sporné. Jednalo se ostrovy Bolšoj na řece Uргуň, Bolšoj Ussurijskij a ostrov Tarabarov. Od roku 2001 do roku 2004 Rusko a Čína řešily otázku společné hranice dlouhé 4300 kilometrů. V roce 2004 byla podepsána smlouva, která tuto hranici vymezuje. Tímto krokem byl ukončen spor o 3 ostrovy, které zůstaly mimo řešení předchozích vymezujících dohod. Ostrov Bolšoj Ussurijskij byl rozdělen a Čína získala kontrolu ještě nad ostrovy Tarabarov na řece Amur a ostrovem Bolsoi Usurijski na řece Urgun. K úplnému vyřešení tohoto sporu došlo až v roce 2008, kdy byl podepsán dokument o vytyčení společných východních hranic. Dokument však

neřeší spornou otázku o úseku říčního toku podél čínských hranic s Dálným východem. V otázce rusko-čínských hranic je vidět snaha obou stran vyřešit tuto problematiku k oboustranné spokojenosti. A nelze tedy předpokládat, že by se jedna ze stran byla ochotna pouštět do nějakého konfliktu.

Můžeme tedy konstatovat, že ve vojensko-bezpečnostní spolupráci a problematice čínské migrace nalezneme největší konfliktní potenciál mezi Ruskem a Čínou. V energetické oblasti nalezneme mezi Ruskem a Čínou soupeření o vliv ve Střední Asii, ale větší konflikt pravděpodobně nehrozí. Naopak na půdě mezinárodních organizací můžeme sledovat pragmatickou spolupráci. Otázku vytyčení společných hranic můžeme považovat za vyřešenou, byť patrně ještě visí ve vzduchu záležitost o úseku říčního toku podél čínských hranic s Dálným východem.

8 POUŽITÉ ZDROJE

Literatura:

Alexseev, M., A: 2004. Chinese Migration into Primorskii Krai: Economic Effects and Interethnic Hostility. In. Iwashita, A., Tabata, S. (eds). : *Slavic Eurasia's Integration into the World Economy and Community*. 21.st Century COE Program. Slavic Eurasian Studies. Slavic Research Center, No. 2., 331-342.

Alexseev, M., A, Hofstetter: 2006. *Russia, China, and the Immigration Security Dilemma*. Political Science Quartely, No. 1.

Blank, S., J.: 1997. *The Dynamic of Russian Weapon Sales to China*. Strategic Studies Institut.

Buszynski, L.: 2010. Overshadowed by China. The Russia-China Strategic Partnership in the Asia-Pacific Region. In: Bellacqua, J.: *The Future of China-Russia Relations*. The University Pres sof Kentucky, 276-278.

Carson, B. 2007. *The Limit sof Sino-Russian Strategic Partnership in Central Asia*. Journal of Public and International Affairs- Princeton, 165-187.

Christie, E., H., Francois, J. a kol: 2009. *China's foreign oil policy: genesis, deployment and selected effects*. Vienna Institute for International Economic Studies.

Cutler, R., M. 2004. *The Shanghai Cooperation Organization moves into first gear*. Central Asia-Caucasus Institute Analyst.

Downs, E., S.: 2010. Sino-Russian Energy Relations: An Uncertain Courtship. In: Bellacqua, J.: *The Future of China-Russia Relations*. The University Pres sof Kentucky, 152-154.

Ferdinand, P.: 2007. *Sunset, sunrise: China and Russia construct a new relationship*. International Affairs. No. 5, 853-859.

Fůs, L. (2010). *Rusko-čínské vztahy na počátku 21. století (analýza s případovými studii ruského Dálného východu a Šanghajské organizace spolupráce)* (Diplomová práce). Olomouc: Filozofická fakulta.

Galenovič, Ju., M.: 2003. *Rossija-Kitaj: šest' dogovorov*. Muravej.

Grošelj, K.: 2009. Energy Security in Russia-EU Partnership. In: *Politics in Central Europe: The Journal of the Central European Political Science Association*, No. 1. University of West Bohemia in Pilsen.

Haas, de M.: 2005. *Russian-Chinese military exercises*. Conglict Studies Research Centre.

Hodač, J., Strejček, P.: 2008. *Politika Ruské federace v postsovětském prostoru a střední Evropě*. Mezinárodní politologický ústav.

Horák, S.: 2008. *Rusko a Střední Asie po rozpadu SSSR*. Karolinum.

Horák, S., Karásková, I. a kol: 2011. *Rusko-čínské vztahy a EU: potenciál spolupráce a konfliktu*. matfyzpress.

Itoh, S.: 2010. *Sino-Russian Energy Relations: True Friendship or Phony Partnership?*. Russian Analytical Digest, No. 73.

Jánská, K. (2010). *Role energetické politiky ve vztazích Ruska a Číny* (diplomová práce). Brno: Fakulta sociálních studií.

Kirejev, G., V.: 2006: *Rossija-Kitaj. Neizvestnyje stranicy pograničnych peregovorov*. ROSSPEN.

Kong, B.: 2005. *An Anatomy of China's Energy Insecurity and Its Strategies*. Pacific Northwest National Laboratory.

Kuchins, A.: 2010. Russia Perspectives on China. Strategic ambivalence. In: Bellacqua, J.: *The Future of China-Russia Relations*. The University Pres sof Kentucky, 33.

Lo,B.: 2008. *Axix of Convenience Moscow, Beijing, and the New Geopolitics*. Royal Institute of international Affairs.

Lotspeich, 2010. In: Bellacqua, J.: *The Future of China-Russia Relations*. The University Press of Kentucky, 138.

McDermot, R.: 2007. *The Rising Dragon: SCO Peace Mission 2007*. The Jamestown Foundation, 10.

McHaffie, J.: 2011. *The Potential for China-Russia Military Alliance Explored*. Turkish Journal of International Relations, No. 2-3.

Menon, R.: 2001. Russia. In: R.J. Ellings, A.L. Friedberg: *Strategic Asia 2001-02: Power and Purpose*. The National Bureau of Asian Research.

Menon, R.: 2009. The Limit of Chinese-Russian Partnership. *Survival Global Politics and Strategy*, No. 3, 106-107.

Norling, N.: 2007. *China and Russia: Partners with Tensions*. Central Asia – Caucasus Institute Silk Road Studies Program, 40.

Routava, J.: 2011. Russia's economic policy and Russia-China economic relations. In: A. Moshes and M. Nojonen (eds). : *Russia-China relations. Current state, alternative futures, and implications for the West*. FIA REPORT, 50-54.

Rybář, J.: 2005. *Kavkaz, Rusko a „nová velká hra“ o kaspickou ropu*. Eurolex Bohemia.

Salin, P.: 2011. How Russians perceive China. In: A. Moshes and M. Nojonen (eds). : *Russia-China relations. Current state, alternative futures, and implications for the West*. FIA REPORT, 30, 65.

Sevastyanov, S.: 2008. *The More Assertive and Pragmatic New Energy Policy in Putin's Russia: Security Implications for Northeast Asia*. East Asia 25. No.1, 40-41.

Smil, V.: 1998. *China's Energy and Resource Uses: Continuity and Change*. The China Quarterly. No. 156, 944.

Smith, M.: 2003. *Current Russo-Chinese Relations*. Conflict Studies Research Centre.

Titarenko, M., L.: 2007. *O roli rossijskogo kitajevedenija v razvitiji dialoga rossijskoj i kitajskoj civilizacij*. In: Mamajeva, N., L.: *Obraz Kitaja v sovremennoj Rossii*:

nekotoryje problémy kitajskoj Istrij i sovermennoj politiki KNR i issledovanijoch rossijskich i zarubežnych učenych. Russkaja panorama, 16.

Trenin, D.: 2000. *Russian-Chinese Relations: A Study in Contemporary Geopolitics.* Jahrbuch für internationale Sicherheitpolitik, 5.

Trenin, D.: 2002. *The end of Eurasia: Russia on the border between geopolitics and globalization.* Carnegie Endowment for International Peace.

Yu, B.: 2004. China –Russia Relations. *Living With Normacy.* CSIS Report, 5, No. 4.

Yu, B.: 2005. China and Russia: Normalizing Their Strategic Partnership. In: Shambaugh, D.: *Power Shift: China and Asia's New Dynamics.* Berkley, CA: University of California Press, 236-237.

Wang, D.: 2005. *China's Unequal Treaties: Narrating National History.* Lexington Books.

Wishnick, E.: 2001. *Russia and China.* University of California. Press Journals Digital.

Wishnick, E.:2010. Why a „Strategic Partnership“? The View from China. In: Bellacqua, J.: *The Future of China-Russia Relations.* The University Pres sof Kentucky, 66.

Weitz, R.: 2003. *Why Russia and China Have Not Formed an Anti-American Alliance.* Naval War College Review. No. 56, 43-53.

Weitz, R.: 2008. *China –Russia Security Relations-Strategic Parallelism Without Partnership or Passion?* Strategic studies Institute, 4-5.

Xiaoquan, N.: 2005. China's Security Interests in the Russian Far East. In: Iwashita, A.: *Siberia and the Russian Far East in the 21 st Century: Partners in the „Community of Asia.“* 21.st Century COE Program. Slavic Eurasian Studies. Slavic Research Center, No. 6-1, 55-62.

Internetové prameny:

Admin 6. 2012. Sino- Russian joint statement, said it would cut border military force. Military of China, force cement. Dostupné na: <http://www.9abc.net/index.php/archives/79883>, 8.6.2012

AFP. 2012. The Nation. *China, Russia pledge to tighten UN partnership* . Dostupné na: <http://www.nation.com.pk/pakistan-news-newspaper-daily-english-online/international/06-Jun-2012/china-russia-pledge-to-tighten-un-partnership>, 9.6.2012

Asia-Pacific Economic Cooperation: 2012. *Vladimir Putin: We see efore our eyes the growing weight of the entire Asia-Pacific Region*. Dostupné na: <http://www.apec2012.ru/news/20120227/462440362.html>, 11.3.2012

Bachman, J.: 2010. Reuters. *Russian court declares TNK-BP's Kovykta insolvent*. Dostupné na: <http://uk.reuters.com/article/2010/10/19/uk-russia-tnk-bp-idUKTRE69I1B320101019>, 26.2. 2012

Bachman, J.: 2010. Reuters. *Russia to build new gas piperine to China*. Dostupné na: <http://www.reuters.com/article/2010/09/29/russia-china-gas-pipeline-idUSLDE68S02820100929>, 26. 2. 2012

Blank, S. : 2006. Carnegie Endowment for International Peace. *Can Anyone Save This Marriage? Russo-Chinese Energy Relations*. Dostupné na: <http://www.carnegieendowment.org/2006/05/25/can-anyone-save-this-marriage-russo-chinese-energy-relations/2i5>, 14. 3. 2012

Chan, J.: 2008. World Socialist eb Site. *Russia and China settle longstanding teritorial disputes*. Dostupné na: <http://www.wsws.org/articles/2008/aug2008/ruch-a14.shtml>, 21.4.2012

Chińskie podróbki Su *Altair*.-27SK. 2009. Dostupné na: <http://www.altair.com.pl/drukuj-news-2515>, 30.4.2012

Christoffersen, G.: 2009. Oxford Journals. International Relations of the Asia-Pacific. *Russia's breakthrough into the Asia-Pacific: China's role*. Dostupné na: <http://irap.oxfordjournals.org/content/10/1/61.full>, 6.4.2012

CNPC. 2008 . Central Asia- China Gas Pipeline. Dostupné na: http://www.cnpc.com.cn/en/aboutcnpc/ourbusinesses/naturalgaspipelines/Central_Asia%EF%BC%8DChina_Gas_Pipeline_2.htm, 31.3.2012

Collins, G.: 2011. The Diplomat. *China Looms Over Russian Far East*. Dostupné na: <http://the-diplomat.com/2011/06/22/china-looms-over-russia-far-east/>, 4.4.2012

Daln'nevostočnyj federal'nyj okrug-oficial'nyj sajt polnomočnogo predstavitelja Prezidenta Rossijskoj Federacii. Dostupné na: <http://www.dfo.gov.ru/index.php?id=25>, 19. 3. 2012

Epemin, V. 2012. Rossijskaja Gazeta-Federa'lnyj vypusk 2001. *Vot rakije my-rossijaně. Ob itogach Vserossijskoj permisi naselenija*. Dostupné na: <http://www.rg.ru/2011/12/16/stat.html>, 13. 4. 2012

Fildes, N.: 2007. Redorbit. *BP Cedes Kovykta Gas Field Stake to Gazprom*. Dostupné na: <http://www.redorbit.com/news/business/978057/>, 14.3. 2012

Fishelson J. 2007. the School of Russian and Asian Studies. *Hrom the Silk Road to Chevron: The geopolitics of Oil Pipelines in Central Asia*. Dostupné na: http://www.sras.org/geopolitics_of_oil_pipelines_in_central_asia, 31.3.2012

Ganske, Ch.: 2006. RUSSIA BLOG. *Russia's Far East- China's Frontier?* Dostupné na: http://www.russiablog.org/2006/08/russias_far_east_chinas_fronti.php, 8.4.2012

Gart, M: 2012. Reuters.com. *UPDATE 2- Turkmenistan agrese trans-Afghan piperine gas deals*. Dostupné na: <http://www.reuters.com/article/2012/05/23/gas-turkmenistan-idUSL5E8GN2FI20120523>, 7.6.2012

Goble, P. A.: 2008. The New York Times. *Will Russia Lose Its For East?* Dostupné na: <http://topics.blogs.nytimes.com/2008/09/30/will-russia-lose-its-far-east/>, 4.4.2012

Grozin, A.: 2009. CentrAzija. *Zapusk gazoprovoda v Kitaj-éto udar po ebergetičeskim proektam Zapada v Central'noj Azii. Jevrazijskij dom*. Dostupné na: <http://www.centrasia.ru/newsA.php?st=1260978240>, 17. 2. 2012

Grove, T: 2012. Reuters. com. *Russia turns east to embrace looming China*. Dostupné na: <http://www.reuters.com/article/2012/06/05/uk-russia-china-east-idUSLNE85400220120605>, 9.6.2012

Haenle, P. ,Trenin, D.: 2011. Carnegie Endowment for International Peace. *Russia Must Adapt to the Changing Global Order: Release of Dmitri Trenin´s Post-Imperium*. Dostupné na: <http://carnegie.ru/events/?fa=3535>, 19.3.2012

Halpin, T. 2009. *Russia and China announce new era of military cooperation*. Times Online. Dostupné na: http://www.fourwinds10.net/siterun_data/government/war/russia_and_china_china/news.php?q=1241214411, 30.4.2012

Lo, B. 2012. The New York Times *A Partnership of Convenience*. Dostupné na: http://www.nytimes.com/2012/06/08/opinion/a-partnership-of-convenience.html?_r=1&pagewanted=all, 8.6.2012

Lukyanov, F: Global Affairs. *Russia-China: Change of Course*. Dostupné na: <http://eng.globalaffairs.ru/redcol/Russia-China-Change-of-course-15494>, 30. 3. 2012

Kaczmarzki, M.: 2007. Central Asia-Caucasus Institute Analyst. *Russia attempts to limit Chinese influence by promoting CSTO-SCO cooperation*. Dostupné na: <http://www.cacianalyst.org/?q=node/4716>, 20. 2. 2012

Karaganov, S: 2011. Russia in global affairs. *Russia´s Asian Strategy*. Dostupné na: <http://eng.globalaffairs.ru/pubcol/Russias-Asian-Strategy-15254>, 3.4.2012

Karaganov, S.: Russia in Global Affairs. *Russia Needs One More Capital- in Siberia*. Dostupné na: <http://eng.globalaffairs.ru/pubcol/Russia-Needs-One-More-Capital--in-Siberia-15567>, 12.7.2012

Kucera, J.: 2010. The Diplomat. *China´s Russian Invasion*. Dostupné na: <http://the-diplomat.com/2010/02/19/china%E2%80%99s-russian-invasion>, 23. 3. 2012

Kulikov, S., Sergejev, M.: 2007. Nezavisimaja gazeta. *Rossijsksja neft´ potečet v Kitaj mimo železnoj dorogi...po kazachstanskoj trube*. Dostupné na: http://www.ng.ru/economics/2007-11-27/4_oil.html, 16.3.2012

Levitz, D., Zuvela, M.: 2011. Deutsche Welle. *Russia expands oil deliveries outside of Europe*. Dostupné na: <http://www.dw.de/dw/article/0,,14747000,00.html>, 21. 2. 2011

Lukyanov, F.: 2012. Global Affairs. *Russia-China: Change of Course*. Dostupné na: <http://eng.globalaffairs.ru/redcol/Russia-China-Change-of-course-15494>, 30. 3. 2012

KazMunajGaz. *Chronologija*. Dostupné: (<http://www.kmg.kz/about/history/chronology/>, 31.3.2012)

McDermott, R.: 2012. The Jamestown Foundation. *China Leads SCO Peace Mission 2012 in Central Asia*. Dostupné na: http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=39538&tx_ttnews%5BbackPid%5D=7&cHash=050da53cde0010fd8e708309632518d1, 24.7.2012

Ministry of Foreign affairs of the People's Republic of China. 2007. *Joint Communiqué on the results of the trilateral meeting of the Foreign Minister of India, Russia and China*. Dostupné na: <http://www.fmprc.gov.cn/eng/wjb/zzjg/dozys/gjlb/3220/3221/t299991.htm>, 29.2.2012

Ministry of Foreign affairs of the People's Republic of China. 2009. *Joint Communiqué of the Ninth Meeting of the Foreign Ministers of China, India Russia*. Dostupné na: <http://www.fmprc.gov.cn/eng/wjb/zzjg/dozys/gjlb/3220/3221/t627502.htm>, 29.2.2012

Ministry of Foreign affairs of the People's Republic of China. 2011. *Bilateral Relations*. Dostupné na: <http://www.fmprc.gov.cn/eng/wjb/zzjg/dozys/gjlb/3220/>, 29. 2. 2012

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. 2012. *Rusko a Čína odmítají rezoluci OSN vůči Sýrii*. Dostupné na: http://www.mzv.cz/jnp/cz/o_ministerstvu/archivy/z_medii/rusko_a_cina_odmitaji_rezoluci_osn_vuci.html, 28. 2. 2012

Prezident Rossii. 2007. *Zajavlenija dlja pressy po itogam rossijsko-kitajskich peregovorov*. Dostupné na: http://archive.kremlin.ru/appears/2007/03/26/2122_type_63377type63380_120805.shtml, 27. 2. 2012

Prezident Rossii. 2008. *Obraščeniye k čitateljam izdanija, priuročennogo k pervomu vizitu Prezidenta Rossii Dmitrija Medvedeva v Kitajskuju Narodnoju Respubliku*. Dostupné na: http://archive.kremlin.ru/appears/2008/05/23/1526_type63382_201197.shtml, 29. 2. 2012

Prezident Rossii. 2010. *Vojennaja doktrina* Rossijskoj Federacii. Dostupné na: http://news.kremlin.ru/ref_notes/461, 27.5.2012

Przeciw sprzedazy silników ChRL. *Altair*. 2010. Dostupné na: <http://www.altair.com.pl/start-4753>, 30.4.2012

The Constructive Project. *Eastern Siberia and the Far East of Russia as Prospective Chinese Sources of Raw Materials*. Dostupné na: <http://constructive-project.org/en/analysis/5.htm>, 24.7.2012

The Shanghai Cooperation organisation. 2008. *The development of SCO's links with international organisations in 2007-2008*. Dostupné na: <http://www.sectSCO.org/EN/show.asp?id=120>, 6.3.2012

U.S. Energy Information Administration. 2012. *Country Analysis Brief. Turkmenistan*. Dostupné na: <http://www.eia.gov/countries/cab.cfm?fips=TX>, 17. 2. 2012

Verba, I.: 2001. *Nezavisimaja Gazeta. Polzučaja ekspanzija velikou soseda-Kitajskij kriminalitet ukrepljajet svoji poziciji na Da'lnem Vostoke*. Dostupné na: http://www.ng.ru/economics/2001-02-17/1_expancy.html, 23. 3. 2012

World: Monitoring Media reports: 2001. BBC. *Russians for Chinese takeover*. Dostupné na: http://news.bbc.co.uk/2/hi/not_in_website/syndication/monitoring/media_reports/1273792.stm, 7. 4. 2012

Wöstmann, A.: 2009. *Alexander's Gas and Oil Connections. China and Russia sign 25-len loan-for -oil deal*. Dostupné na: <http://www.gasandoil.com/news/russia/669a22f8571ac8b261db6b19f7bde6ee>, 17. 2. 2012

9 RESUMÉ

This bachelor thesis deals with the relationship between Russia and China after the disintegration of the SSSR – conflicting themes. The aim of this study is to determine the sectors, which present the biggest potential of Russian-Chinese conflict.

There is a rivalry in the sector of Power engineering between Russia and China. China considers this sector as a zone of its national interests and sees big business potential in raw material resources. The Russia also places emphasis on the versatile utilization of potential that oil and gas provide. These two sources of raw materials present the only sector, in which Russia can be considered as a world's advanced player. China refuses to accept this Russia's role. Therefore Russia begins to consider China a potential rival.

China and Russia have both negative attitude towards the United States of America in the field of international organizations. The alliance between Russia and China is also evidenced by the *Treaty on good neighborly friendship and cooperation*, that works according to the Security council UN vote.

The issue of migration is currently one of the main problems of the Russian Far East. Despite of certain measures by the Russian government remain concern about China's demographic growth in the Russian Far East which could lead to increased Chinese influence in this region.

In the field of military and security exists another potential conflict in the Russia-Chinese relations. China is regarded as the biggest purchaser of Russian arms, but there was reversal in 2005 when modernization of Chinese defense force, because China was inspired by American and Russian arms systems. We can not forget the Chinese military exercises in 2009 which triggered in open discussion of the Russian army of the potential Chinese threat and inspired in talks on Russian eastern exercise 2010 which ended in a simulated tactical nuclear strike against the PLA.

In the military and security cooperation and the issue of Chinese migration is possible to watch the greatest potential for conflict. In the energy industry there is

rivalry for influence in Central Asia. In the International organizations field dominates pragmatic cooperation.

10 PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Mapa trasy plynovodu Kovykta

Zdroj: Energy Tribune.

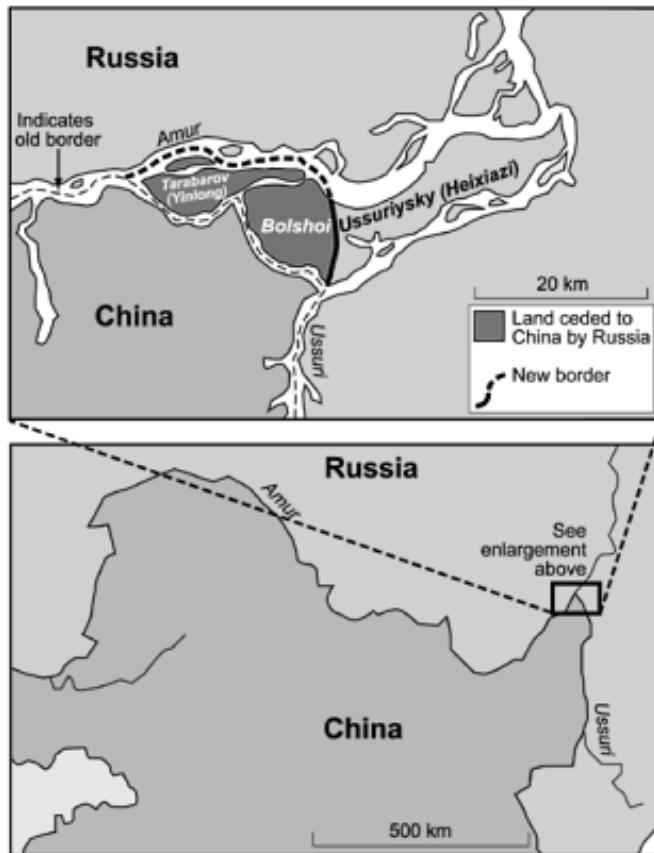
Dostupné: <http://www.energytribune.com/articles.cfm/276/Kovykta-Hamstrung-by-Infrastructure>, 18.7. 2012

Příloha č. 2.: Mapa trasy ropovodu Argansk-Dacing

Zdroj: Kong, B.: 2005. *An Anatomy of China's Energy Insecurity and Its Strategies*. Pacific Northwest National Laboratory, 42

Příloha č. 3.: Mapa rusko-čínských hranic

Map 3.1. China-Russia Border Dispute.

Zdroj: Wishnick, E.:2010. Why a „Strategic Partnership“? The View from China. In: Bellacqua, J.: *The Future of China-Russia Relations*. The University Press of Kentucky, 59

Příloha č.4.: Analýza hlasování Ruska a Číny ve Valném shromáždění OSN

Table 3: Comparison of voting behaviour in the UN General Assembly by pairs of countries: Russia, China, US, India and France (in per cent)

	Convergence → Divergence		
	2 Yes/No/ Abstain	1 Yes/No + 1 Abstain	1 Yes + 1 No
Russia and China 1974–2005	69.8	23.1	7.1
1974–85	71.7	17.0	11.4
1986–91	82.4	15.3	2.4
1992–9	52.5	39.2	8.3
2000–5	76.3	21.8	1.9
Russia and US 1974–2005	21.3	36.9	41.2
1974–85	18.4	36.7	44.9
1986–91	12.6	29.8	57.6
1992–9	33.3	38.8	27.8
2000–5	20.1	25.6	54.3
Russia and France 1974–2005	44.6	38.3	17.2
1974–85	27.9	47.8	24.4
1986–91	37.9	37.5	24.6
1992–9	62.7	31.3	6.0
2000–5	60.5	29.3	10.3
Russia and India 1974–2005	67.9	24.0	8.2
1974–85	69.9	18.6	11.5
1986–91	82.7	16.0	1.4
1992–9	50.4	39.6	9.8
2000–5	72.5	21.9	5.5
China and US 1974–2005	12.6	31.2	53.9
1974–85	19.1	39.2	41.8
1986–91	12.4	28.0	59.6
1992–9	14.1	28.8	57.2
2000–5	10.2	21.8	68.0

Příloha č.4.: Pokračování

	2 Yes/No/ Abstain	1 Yes/No + 1 Abstain	1 Yes + 1 No
China and France 1974–2005	39.1	42.3	18.7
1974–85	33.1	50.2	16.7
1986–91	37.9	41.4	20.7
1992–9	44.0	36.5	19.5
2000–5	45.6	35.0	19.4
China and India 1974–2005	84.2	12.6	3.3
1974–85	84.4	10.8	4.8
1986–91	89.0	9.8	1.2
1992–9	82.5	15.0	2.5
2000–5	81.3	15.6	3.1
US and France 1974–2005	51.0	31.7	17.3
1974–85	60.2	32.1	7.9
1986–91	45.1	37.3	17.7
1992–9	49.1	29.9	21.0
2000–5	41.2	27.8	31.1
US and India 1974–2005	15.3	31.0	53.7
1974–85	20.8	37.4	41.8
1986–91	10.2	27.9	62.0
1992–9	12.5	29.5	58.1
2000–5	13.2	23.6	63.2
France and India 1974–2005	37.0	42.9	20.1
1974–85	32.8	49.3	17.9
1986–91	33.9	42.1	24.0
1992–9	41.0	37.5	21.5
2000–5	42.9	38.1	19.0

Zdroj: Ferdinand, P.: 2007. *Sunset, sunrise: China and Russia construct a new relationship*. International Affairs. No. 5, 858-859.